

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Ehdotuksen mukaan Liikenne- ja viestintäviraston hoidettaviksi säädettäisiin ne Euroopan unionin datanhallintaa koskevassa asetuksessa tarkoitetut rekisterinpito- ja valvontatehtävät, jotka koskevat datan välityspalveluita ja tunnustettuja data-altuismipohjaisia organisaatioita. Kyse on uusista viranomaistehtävistä. Tehtäviin sisältyisi mahdollisuus määrätä seuraamusmaksu datan välityspalveluille. Uuden seuraamusmaksun takia esityksessä ehdotetaan lisäksi muutosta sakon täytäntöönpanosta annetun lain soveltamisalaan.

Mainittu asetus on osa EU:n datatalousstrategiaa. Sen tavoitteena on luoda eurooppalainen data-avaruus. Eurooppalainen data-avaruus rakentuu neljälle pilarille: yhteinen hallintamalli datan saatavuudelle ja käytölle, investointien tekeminen ja infrastruktuurin vahvistaminen, osaamisen lisääminen sekä strategisten sektorien tunnistaminen. Asetus on keskeinen toimi ensimmäisessä pilarissa eli yhteisen datan hallintamallin luomisessa.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2024 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	4
2.1 Datanhallinta-asetuksen tavoitteet	4
2.2 Datanhallinta-asetuksen pääasiallinen sisältö	4
2.3 Komissiolle siirretty säädös- ja täytäntöönpanovalta.....	10
3 Nykytila ja sen arviointi.....	10
3.1 Toimivaltainen viranomainen	10
3.2 Valvonta- ja seuraamussääntely	10
3.3 Viranomaisten välinen yhteistyö.....	12
3.4 Valitusoikeus ja muutoksenhaku.....	19
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	20
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	20
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	21
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	21
4.2.2 Muut ihmisiin kohdistuvat vaikutukset ja yhteiskunnalliset vaikutukset.....	23
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	25
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	25
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	29
6 Lausuntopalaute.....	29
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	31
7.1 Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta	31
7.2 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	35
8 Voimaantulo	35
9 Toimeenpano ja seuranta	35
10 Suhde muihin esityksiin.....	36
10.1 Suhde talousarvioesitykseen	36
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	36
LAKIEHDOTUKSET	41
1. Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta	41
2. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	43
LIITTEET	45
RINNAKKAISTEKSTIT	45
1. Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta	45
2. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	49

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksen valmisteluun on johtanut täydentävää sääntelyä edellyttävä EU-säädös: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus ([EU](#) 2022/868 eurooppalaisen datan hallinnoinnista ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta (jäljempänä *datanhallinta-asetus* tai *asetus*). Se tuli voimaan 23.6.2022. Sitä sovelletaan 24.9.2023 alkaen.

Datanhallinta-asetus on uutta sääntelyä. Se on osa Euroopan komission datastrategian toimenpiteitä ([COM\(2020\) 66 final](#), [E 24/2020 vp](#)). Datastrategian tavoitteena on luoda yhteinen eurooppalainen data-avaruus. Yksi eurooppalaisen data-avaruuden osatekijöistä on yhteinen hallintamalli datan saatavuudelle ja käytölle. Yhteistä datan hallintamallia ei komission mukaan pystytä saavuttamaan ilman sitä koskevaa lainsäädäntöä.

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Euroopan komissio (jäljempänä *komissio*) antoi ehdotuksensa datanhallinta-asetukseksi 25.11.2020 ([COM\(2020\) 767 final](#)). Samalla komissio julkaisi asetusehdotuksen vaikutusarvioinnin ([SWD\(2020\) 295 final](#), englanniksi). Komissio järjesti asetusehdotuksen taustalla olevista tavoitteista julkisen kuulemisen vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla. Annetut lausunnot ovat saatavilla komission [Kerro mielipiteesi](#) -verkkosivustolla. Kuulemisyleenveto on sisällytetty asetusehdotuksen vaikutusarviointiin. Asetusehdotusta käsiteltiin neuvoston televiestintä- ja tietoyhteiskuntatyöryhmässä.

Asetusehdotuksesta annettiin eduskunnalle valtioneuvoston U-kirjelmä ([U 1/2021 vp](#)) 4.2.2021. Suomi piti asetusehdotusta pääsääntöisesti kannatettavana, sillä Suomi on kannattanut tavoitetta edistää datan saatavuutta ja käyttöä. Suomi kuitenkin kiinnitti huomiota muun muassa sääntelyn selkeyteen suhteessa olemassa olevaan sääntelyyn. Viranomaisiin kohdistuvassa sääntelyssä Suomi piti tärkeänä, että asetus jättää riittävästi liikkumavaraa käytännön toteutukseen kansallisesti. Eduskunta yhtyi valtioneuvoston kantaan ([LiVP 5/2021 vp](#) 12 §, [SuVEK 8/2021 vp](#)).

Asetusehdotuksesta annettiin eduskunnalle U-jatkokirjelmä ([UJ 13/2021 vp](#)) 24.9.2021. U-jatkokirjelmässä katsottiin, että alkuperäistä ehdotusta on muokattu Suomen tavoitteiden kannalta suotuisaan suuntaan ja että Suomi on valmis hyväksymään neuvottelutuloksen. Liikenne- ja viestintävaliokunta ([LiVL 34/2021 vp](#)) antoi U-jatkokirjelmästä lausuntonsa. Liikenne- ja viestintävaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan korostaen muun muassa sitä, että viranomaistehäviä koskevat linjaukset ja valmistelu on tarpeen tehdä hyvissä ajoin, myös tarvittavien määrärahojen arvioinnin mahdollistamiseksi. Eduskunta yhtyi valtioneuvoston kantaan ([SuVEK 89/2021 vp](#)).

Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Valmistelun aikana on käyty taustoittavia keskusteluja oikeusministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, Liikenne- ja viestintäviraston, tietosuojavaltuutetun toimiston, Kilpailu- ja kuluttajaviraston sekä kuluttaja-

asiamiehen viranhaltijoiden kanssa. Komissio on järjestänyt jäsenvaltioille tiedotus- ja keskustelutilaisuuksia asetuksen täytäntöönpanosta. Kansallisesti sidosryhmille järjestettiin datan välityspalveluita ja tunnustettuja data-altruismipohjaisia organisaatioita koskevista viranomais-tehtävistä avoin keskustelutilaisuus 8.3.2023. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella [LVM011:00/2023](#).

Hallituksen esityksen valmistelua edelsi ministeriöiden välisen työryhmän selvitys datanhallinta-asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta (Liikenne- ja viestintäministeriö 2023: Datanhallinta-asetus: kansallinen täytäntöönpano. Työryhmän selvitys. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2023:8). Liikenne- ja viestintäministeriö asetti kyseisen työryhmän 4.10.2022. Työryhmän yhtenä tehtävänä oli selvittää tarkoituksenmukainen tapa järjestää datanhallinta-asetuksen mukaiset viranomaistehtävät mukaan lukien seuraamussääntely. Hallituksen esitys pohjautuu työryhmän työn tälle osuudelle.

Työryhmän työ koottiin selvitykseksi. Selvitysluonnos oli lausuntopalvelu.fi-sivustolla avoimessa lausuntomenettelyssä 16.2.–5.4.2023. Työryhmän asettamispäätös, työryhmän kokousmateriaalit, selvitysluonnoksen lausuntoyhteenveto ja lopullinen selvitys ovat saatavissa julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella [LVM038:00/2022](#).

Luonnos hallituksen esityksestä on ollut lausuntopalvelu.fi-sivustolla avoimessa lausuntomenettelyssä 6.4.–5.5.2023. Lausuntoja pyydettiin edellä mainitussa työryhmässä olevilta ministeriöiltä ja muilta keskeisiltä ministeriöiltä, keskeisiltä viranomaisilta, tiedossa olevilta mahdollisilta datan välityspalveluilta ja data-altruismipohjaisilta organisaatioilta sekä tahoilta, jotka edellä mainitun selvityksen yhteydessä lausuiivat asetuksen 3 ja 4 luvun viranomaistehtävistä.

Lausuntoa pyydettiin yhteensä 25 taholta. Lausuntoja saatiin yhteensä 13 kappaletta. Lausunnoista on laadittu lausuntoyhteenveto (VN/4765/2023-LVM-18). Se on saatavilla edellä mainitussa julkisessa palvelussa.

Edellä mainittujen U-kirjelmän ja työryhmäselvityksen yhteydessä on keskusteltu Ahvenanmaan maakunnan hallituksen viranhaltijoiden kanssa toimivaltakysymyksistä. Datan välityspalveluihin ja tunnustettuihin data-altruismiorganisaatioihin liittyvien viranomaistehtävien on katsottu kuuluvan valtakunnan toimivaltaan.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Datanhallinta-asetuksen tavoitteet

Datanhallinta-asetuksen tavoitteena on luoda datan hallinnalle eurooppalaiseen arvopohjaan tukeutuva kehys. Kehyksen tavoitteena on lisätä datan saatavuutta. Tämä tapahtuisi vahvistamalla luottamusta datan välittäjiin ja yhtenäistämällä datan jakamisen menettelyitä koko EU:n alueella. Tarkoituksena on luoda yhteinen eurooppalainen data-avaruus ja yhteentoimivat datan sisämarkkinat.

2.2 Datanhallinta-asetuksen pääasiallinen sisältö

Datanhallinta-asetuksessa säädetään kolmesta jokseenkin erillisestä kokonaisuudesta: edellytyksistä julkisen sektorin hallussa olevien tiettyjen datan luokkien uudelleenkäytölle (2 luku), datan välityspalvelujen tarjoamisen ilmoitus- ja valvontapuitteista sekä vapaaehtoisen rekisteröitymisen puitteet yhteisöille, jotka keräävät ja käsittelevät altruistisiin tarkoituksiin saataville annettua dataa (3 ja 4 luku) sekä Euroopan datainnovaatiolautakunnasta (6 luku). Tämän lisäksi

datanhallinta-asetuksessa on näille kokonaisuuksille yhteiset säännökset soveltamisalasta ja määritelmistä (1 luku), toimivaltaisista viranomaisista (5 luku), muiden kuin henkilötietojen kansainvälisistä siirroista (7 luku), säädösvallan siirrosta komissiolle (8 luku) sekä seuraamuksista ja loppu- ja siirtymäsäännöksistä (9 luku). Datanhallinta-asetuksen suhdetta muuhun EU-sääntelyyn on kuvattu työryhmän selvityksessä (Liikenne- ja viestintäministeriö 2023: Datanhallinta-asetus: kansallinen täytäntöönpano. Työryhmän selvitys. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2023:8).

Datanhallinta-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta. Datanhallinta-asetuksessa on kuitenkin asetettu jäsenvaltioille eräitä velvollisuuksia täydentää sääntelyä. Ne liittyvät toimivaltaisen viranomaisten (13 artiklan 1 kohta ja 23 artiklan 1 kohta luettuina yhdessä 26 artiklan kanssa) sekä seuraamusten (34 artikla) määrittämiseen. Asetuksessa on lisäksi säädetty eräistä mahdollisuuksista täydentää asetuksen sääntelyä. Ne liittyvät toimijoille asetettaviin lisävelvoitteisiin (1 artiklan 2 kohta), maksujen perimiseen datan välityspalveluilta (11 artiklan 11 kohta) sekä kansalliseen data-altruismipolitiikkaan (16 artikla). Viranomaisten toimintaa (13, 14, 23 ja 24 artikla) sekä valitusoikeutta ja muutoksenhakua koskeva sääntely (27 ja 28 artikla) on asetuksessa yleisluontoista ja jää siten pitkälti kansallisen menettelyllisen autonomian piiriin. Menettelyllistä autonomiaa on kuitenkin käytettävä tehokkuus- ja vastaavuusperiaatteiden mukaisesti (ks. esim. asia C-201/02 Delena Wells, 67 kohta.) Siltä osin kuin menettelysääntely liittyy henkilötietojen käsittelyyn (ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyn järjestäminen), kansallinen liikku-mavara on perustettava myös yleiseen tietosuoja-asetukseen (käytännössä yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta ja 3 kohta).

Tämän hallituksen esityksen ulkopuolelle on rajattu datanhallinta-asetuksen 2 luku ja siihen liittyvät säännökset. Asiallisen erillisyyden takia niiden täytäntöönpano on valmisteltu valtioneuvostossa erikseen (valtiovarainministeriön asetus eräiden hallinnon yhteisten sähköisen asiointin tukipalveluiden tuottamisesta (900/2023)). Kyse on julkisen sektorin tietopoliittisesta sääntelystä. Se ei suoraan liity datan välityspalveluihin eikä tunnustettuihin data-altruismipohjaisiin organisaatioihin. Asetuksen velvoitteita on kuvattu kokonaisuutena hallituksen esityksen valmistelua edeltäneessä työryhmäselvityksessä. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2023: Datanhallinta-asetus: kansallinen täytäntöönpano. Työryhmän selvitys. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2023:8).

I luku; Yleiset säännökset

Asetuksen 1 artiklassa säädetään asetuksen kohteesta ja soveltamisalasta. Datan hyödyntämisestä säädetään jo useassa muussa EU-säädöksessä. Siksi artiklan 2–5 kohdassa säädetään asetuksen suhteesta muuhun sääntelyyn. Asetus ei rajoita esimerkiksi tietosuojalainsäädännön eikä kilpailulainsäädännön soveltamista.

Artiklan 2 kohdan mukaan kansallisessa lainsäädännössä voidaan vaatia datan välityspalvelujen tarjoajia tai tunnustettuja data-altruismipalveluja tarjoavia organisaatioita noudattamaan erityisiä teknisiä, hallinnollisia tai organisatorisia lisävaatimuksia, kunhan ne ovat syrjimättömiä, oikeasuhteisia ja puolueettomasti perusteltuja.

Asetuksen 2 artiklassa säädetään määritelmistä. Asetuksen soveltamisen ja tämän esityksen kannalta keskeisiä käsitteitä ovat erityisesti datan, datan välityspalveluiden ja data-altruismin käsitteet.

Datalla tarkoitetaan kaikkea toimenpiteiden, tosiseikkojen tai tietojen digitaalista esittämistä sekä kaikkia tällaisten toimenpiteiden, tosiseikkojen tai tietojen koosteita, myös ääni- tai kuvatallenteena tai audiovisuaalisena tallenteena.

Datan välityspalvelulla tarkoitetaan palvelua, jonka tarkoituksena on luoda kaupallisia suhteita datan jakamista varten yhtäältä määrältään ennalta määrittämättömien rekisteröityjen ja datan haltijoiden ja toisaalta datan käyttäjien välillä teknisin, oikeudellisin tai muin keinoin, mukaan lukien rekisteröityjen oikeuksien käyttäminen henkilötietojen osalta.

Datan välityspalveluita eivät kuitenkaan ole a) palvelut, joilla saadaan dataa datan haltijoilta ja joilla yhdistellään, rikastetaan tai muunnetaan dataa tarkoituksena tuottaa siihen merkittävää lisäarvoa, ja lisensoidaan tuloksena olevan datan käyttö datan käyttäjille luomatta kaupallista suhdetta datan haltijoiden ja datan käyttäjien välille, b) palvelut, joilla pääasiassa välitetään tekijänoikeudella suojattua sisältöä, c) palvelut, joita käyttää yksinomaan yksi datan haltija mahdollistaakseen hallussaan olevan datan käytön tai joita käyttää usea oikeushenkilö suljetussa ryhmässä, mukaan lukien toimittaja- tai asiakassuhteet taikka sopimusperusteinen yhteistyö, erityisesti sellainen toiminta, jonka päätavoitteena on varmistaa esineiden internetiin liitettyjen esineiden ja laitteiden toiminnot eivätkä d) datan välityspalvelut, joita julkisen sektorin elimet tarjoavat ja joilla ei pyritä luomaan kaupallisia suhteita.

Data-altruismilla tarkoitetaan sellaista datan jakamista, joka perustuu rekisteröidyn pyyteettömästi antamaan suostumukseen käsitellä itseään koskevia henkilötietoja, tai muiden datan haltijoiden lupaa sallia muiden kuin henkilötietojensa käyttö pyrkimättä saamaan tai saamatta palkkiota, joka ylittää kyseisen datan saataville asettamisesta aiheutuviin kustannuksiin liittyvän korvauksen, tarvittaessa kansallisessa lainsäädännössä säädettyihin yleisen edun mukaisiin tarkoituksiin, kuten terveydenhuollon, ilmastomuutoksen torjunnan, liikkuvuuden parantamisen, virallisten tilastojen kehittämisen, tuottamisen ja jakelun helpottamisen, julkisten palvelujen tarjonnan kehittämisen ja julkisen päätöksenteon tarkoituksiin tai yleisen edun mukaisiin tieteellisiin tutkimustarkoituksiin.

III luku; Datan välityspalveluihin sovellettavat vaatimukset

Asetuksen 10 artiklassa määritellään ne datan välityspalvelut, joiden tarjoamisessa on noudatettava asetuksessa säädettyjä edellytyksiä ja joita asetuksen ilmoitusmenettely koskee.

Asetuksen 11 artiklassa säädetään 10 artiklassa tarkoitettujen datan välityspalvelujen ilmoitusvelvollisuudesta ja ilmoituksen oikeusvaikutuksista (1, 4 ja 5 kohta), jäsenvaltion lainkäyttövalasta (2 ja 3 kohta), unionin ulkopuolelle sijoittautuneen datan välityspalvelun laillisesta edustajasta (3 kohta), ilmoituksen tekemisestä (6, 12 ja 13 kohta), ilmoitusmenettelystä, siihen liittyvistä vahvistuksista ja maksuista (8, 9 ja 11 kohta) sekä toimivaltaisen viranomaisen ja komission työnjaosta (10 ja 14 kohta). Ilmoitusmenettelyn on oltava syrjimätön eikä se saa vääristää kilpailua (7 kohta).

Artiklan 11 kohdan mukaan datan välityspalvelujen suhteen toimivaltainen viranomainen voi veloittaa ilmoittamisesta maksuja kansallisen oikeuden mukaisesti. Maksujen on oltava oikeasuhteisia ja puolueettomia, ja niiden on perustuttava hallinnollisiin kustannuksiin, joita datan välityspalvelujen suhteen toimivaltaisille viranomaisille aiheutuu sääntöjen noudattamisen valvonnasta ja muista markkinavalvontatoimista, jotka liittyvät datan välityspalvelujen tarjoajia koskeviin ilmoituksiin. Datan välityspalvelujen suhteen toimivaltainen viranomainen voi myös periä pk-yrityksiltä ja startup-yrityksiltä alennettuja maksuja tai vapauttaa ne maksuista.

Asetuksen 12 artiklassa säädetään asetuksen 10 artiklassa tarkoitettujen datan välityspalvelujen tarjoamiseen sovellettavista edellytyksistä (ks. 2 artikla kansallisesta liikkumavarasta). Edellytykset liittyvät toiminnan eriyttämiseen muusta toiminnasta (a alakohta), palvelun asiakkaaksi pääsemiseen (b ja f alakohta), palvelun jatkuvuuteen maksukyvyttömyystilanteessa (h alakohta), yhteentoimivuuteen muiden datan välityspalveluiden kanssa (i alakohta), luvattomaan pääsyyn muihin kuin henkilötietoihin (j ja k alakohta) ja muiden kuin henkilötietojen tietoturvaan (l alakohta). Lisäksi on tietojen käsittelyyn liittyviä vaatimuksia (a, c, d, e, g, m, n ja o alakohta).

Asetuksen 13 artiklan 1 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta nimetä yksi tai useampi viranomainen, jolla on toimivalta toteuttaa datan välityspalvelujen ilmoitusmenettelyyn liittyvät tehtävät. Lisäksi kohdassa säädetään toimivaltaisen viranomaisten ilmoittamisesta komissiolle. Artiklan 2 kohdan mukaan kyseisten toimivaltaisten viranomaisten on täytettävä asetuksen 26 artiklan vaatimukset. Muuten viranomaisen määrittely on jätetty kansalliseen harkintaan. Artiklan 3 kohdassa säädetään toimivaltaisten viranomaisten valtuuksista suhteessa muihin viranomaisiin ja viranomaisten yhteistyöstä. Yhteistyön tarkempi määrittely jää kuitenkin kansallisen menettelyllisen autonomian piiriin.

Asetuksen 14 artiklassa säädetään toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta valvoa luvun vaatimusten noudattamista (1 kohta), tietojensaantioikeudesta (2 kohta) sekä valtuuksista ja toimivallasta (4 ja 5 kohta). Artiklassa säädetään lisäksi valvontamenettelystä (3, 4 ja 6 kohta) sekä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten yhteistyöstä (7 kohta). Siltä osin kuin artiklassa ei säädetä toimivaltaisen viranomaisen toiminnasta, asia on kansallisen menettelyllisen autonomian piirissä (ks. myös 34 artikla seuraamuksista).

Asetuksen 15 artiklassa säädetään data-altruismipohjaisia organisaatioita koskevasta soveltamisalapoikkeuksesta.

IV luku; Data-altruismi

Asetuksen 16 artiklassa säädetään data-altruismia koskevista kansallisista järjestelyistä. Jäsenvaltiot voivat tältä osin määritellä data-altruismia koskevia kansallisia toimintapolitiikkoja. Jos jäsenvaltio laatii tällaisia kansallisia politiikkoja, sen on ilmoitettava siitä komissiolle.

Asetuksen 17 artiklassa säädetään toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta pitää julkista kansallista rekisteriä tunnustetuista data-altruismipohjaisista organisaatioista (1 kohta) sekä komission ylläpitämästä unionitason rekisteristä (2 kohta).

Asetuksen 18 artiklassa säädetään niistä yleisistä vaatimuksista, jotka toimijan on täytettävä voidakseen tulla rekisteröidyksi tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden julkiseen kansalliseen rekisteriin (ks. 2 artikla kansallisesta liikkumavarasta).

Asetuksen 19 artiklassa säädetään pyynnöstä tulla rekisteröidyksi tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden kansalliseen rekisteriin (1 kohta), rekisteröitymisvaltiosta (2 kohta), unionin ulkopuolelle sijoittautuneen toimijan laillisesta edustajasta (3 kohta), rekisteröintihakemuksen tekemisestä (4 ja 7 kohta), rekisteröintimenettelystä (5 ja 6 kohta) sekä toimivaltaisen viranomaisen ja komission työnjaosta (5 ja 7 kohta).

Asetuksen 20 artiklassa säädetään tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden avoimuusvaatimuksista.

Asetuksen 21 artiklassa säädetään tunnustettujen data-altruismiorganisaatioiden erityisvaatimuksista rekisteröityjen ja datan haltijoiden oikeuksien ja etujen turvaamiseksi niiden datan suhteen. Vaatimukset liittyvät tietojen käsittelyyn (1–3 ja 6 kohta) sekä muiden kuin henkilötietojen tietoturvaan ja luvattoman pääsyn estämisestä (4 ja 5 kohta)

Asetuksen 22 artiklassa säädetään komission antamasta sääntökirjasta, jolla täydennetään tunnustuttuihin data-altruismipohjaisiin organisaatioihin kohdistuvia vaatimuksia.

Asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa säädetään jäsenvaltion velvollisuudesta nimetä yksi tai useampi toimivaltainen viranomainen, joka vastaa tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden julkisesta kansallisesta rekisteristä. Toimivaltaisten viranomaisten on täytettävä asetuksen 26 artiklan vaatimukset. Muuten viranomaisen määrittely on jätetty kansalliseen harkintaan. Artiklan 2 kohdassa säädetään toimivaltaisen viranomaisten ilmoittamisesta komissiolle. Artiklan 3 kohdassa säädetään toimivaltaisten viranomaisten yhteistyöstä suhteessa muihin viranomaisiin. Yhteistyön tarkempi määrittely jää kuitenkin kansallisen menettelyllisen autonomian piiriin.

Asetuksen 24 artiklassa säädetään toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta valvoa luvun vaatimusten noudattamista (1 kohta), tietojensaantioikeudesta (2 kohta) ja valtuuksista (4 kohta). Artiklassa säädetään lisäksi valvontamenettelystä (3 kohta), unionissa tunnustettu data-altruismipohjainen organisaatio -nimityksen menettämisestä ja rekisteristä poistamisesta (5 kohta) sekä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten yhteistyöstä (6 kohta). Siltä osin kuin artiklassa ei säädetä toimivaltaisen viranomaisen toiminnasta, asia on kansallisen menettelyllisen autonomian piirissä (ks. myös 34 artikla seuraamuksista).

Asetuksen 25 artiklassa säädetään eurooppalaisesta data-altruismia koskevasta suostumuslomakkeesta.

V luku; Toimivaltaiset viranomaiset ja menettelysäännökset

Asetuksen 26 artiklan 1 kohdassa säädetään toimivaltaisen viranomaisen riippumattomuudesta. Lisäksi kohdan mukaan sama viranomainen voi hoitaa datan välityspalvelujen suhteen toimivaltaisten viranomaisten ja data-altruismipohjaisten organisaatioiden rekisteröinnin suhteen toimivaltaisten viranomaisten tehtäviä. Jäsenvaltiot voivat joko perustaa näitä tarkoituksia varten yhden tai useamman uuden viranomaisen tai hyödyntää olemassa olevia viranomaisia. Artiklan 2, 3 ja 4 kohdassa säädetään toimivaltaisen viranomaisen sekä sen johdon ja henkilöstön esteellisydestä. Artiklan 5 kohdan mukaan datan välityspalvelujen suhteen toimivaltaisilla viranomaisilla ja data-altruismipohjaisten organisaatioiden rekisteröinnin suhteen toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava käytettävissään riittävät taloudelliset ja henkilöresurssit niille annettujen tehtävien suorittamiseksi, mukaan lukien tarvittava tekninen tietämys ja resurssit. Artiklan 6 kohdassa säädetään tietojen luovuttamisesta komissiolle ja muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille.

Asetuksen 27 artiklassa säädetään oikeudesta tehdä valitus datan välityspalvelujen tarjoajasta tai data-altruismipohjaisesta organisaatiosta. Siltä osin kuin artiklassa ei säädetä valituksen tekemisestä, asia on kansallisen menettelyllisen autonomian piirissä.

Asetuksen 28 artiklassa säädetään oikeudesta tehokkaihin oikeussuojakeinoihin. Artiklan 2 kohdassa säädetään oikeuspaikasta. Siltä osin kuin artiklassa ei säädetä oikeussuojakeinoista, asia on kansallisen menettelyllisen autonomian piirissä.

VI luku; Euroopan datainnovaatiolautakunta

Asetuksen 29 artiklassa säädetään, että komissio perustaa Euroopan datainnovaatiolautakunnan. Artiklan 1 kohdan mukaan datan välityspalvelujen suhteen toimivaltaiset viranomaiset ja data-altruismipohjaisten organisaatioiden rekisteröinnin suhteen toimivaltaiset viranomaiset osallistuvat lautakunnan työhön.

Asetuksen 30 artiklassa säädetään Euroopan datainnovaatiolautakunnan tehtävistä.

VII luku; Kansainvälinen pääsy ja siirto

Asetuksen 31 artiklassa säädetään muun muassa datan välityspalvelujen tarjoajan ja tunnustetun data-altruismipohjaisen organisaation velvollisuuksista suhteessa muiden kuin henkilötietojen siirtämiseen kolmansiin maihin tai niihin pääsyyn kolmannesta maasta.

VIII luku; Säädösvallan siirto ja komiteamenettely

Asetuksen 32 artiklassa säädetään siirretyn säädösvallan käyttämisestä.

Asetuksen 33 artiklassa säädetään komiteamenettelystä.

IX luku; Loppu- ja siirtymäsäännökset

Asetuksen 34 artiklassa säädetään jäsenvaltion velvollisuudesta säätää seuraamuksia asetuksen tiettyjen velvoitteiden rikkomisesta. Jäsenvaltioiden on seuraamuksia koskevissa säännöissään otettava huomioon Euroopan datainnovaatiolautakunnan suositukset, ja jäsenvaltioiden on viipymättä ilmoitettava komissiolle seuraamuksia koskevista muutoksista. Artiklan 2 kohdassa säädetään ohjeellisista perusteista, joita seuraamuksia määrätessä otetaan huomioon. Seuraamusten tarkempi sisältö jää kansalliseen liikkumavaraan.

Asetuksen 35 artiklassa säädetään komission tekemästä asetuksen arvioinnista ja uudelleentarkastelusta. Ne on tehtävä viimeistään 24.9.2025. Jäsenvaltioiden on toimitettava tarvittavat tiedot komissiolle.

Asetuksen 36 artiklalla lisätään tietoja, menettelyjä sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluja saataville tarjoavan yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1724 (jäljempänä *SDG-asetus*) liitteessä II oleviin menettelyihin datan välityspalvelujen tarjoajaa koskeva ilmoitus ja rekisteröinti unionissa tunnustetuksi data-altruismipohjaiseksi organisaatioksi.

Asetuksen 37 artiklassa säädetään siirtymäjärjestelyistä. Datan välityspalvelujen tarjoajien, jotka tarjoavat 10 artiklassa tarkoitettuja palveluja 23.6.2022, on noudatettava asetuksen III luvun vaatimuksia viimeistään 24.9.2025.

Asetuksen 38 artiklassa säädetään asetuksen voimaantulosta ja soveltamisesta. Asetus tuli voimaan 23.6.2022 ja sitä sovelletaan 24.9.2023 alkaen.

2.3 Komissiolle siirretty säädös- ja täytäntöönpanovalta

Komissiolle on siirretty asetuksen 22 artiklan 1 kohdassa valta antaa 32 artiklan mukaisesti delegoituja säädöksiä asetuksen täydentämiseksi laatimalla sääntökirjan, jossa vahvistetaan asianmukaiset tietovaatimukset rekisteröidyille ja datan haltijoille ennen data-altruismia koskevan suostumuksen tai luvan antamista, tekniset- ja turvallisuusvaatimukset, joilla varmistetaan datan tallentamisen ja käsittelyn sekä suostumuksen tai luvan antamista ja peruuttamista koskevien välineiden asianmukainen turvallisuustaso, viestinnän etenemissuunnitelmat sekä asiaankuuluvia yhteentoimivuusstandardeja koskevat suositukset.

Komissio antaa täytäntöönpanosäädöksiä neuvoa-antavaa menettelyä noudattaen seuraavasti: yhteinen tunnus datan välityspalvelujen tarjoajille (11 artiklan 9 kohta), yhteinen tunnus tunnustetuille data-altruismipohjaisille organisaatioille (17 artiklan 2 kohta) sekä data-altruismia koskeva eurooppalainen suostumuslomake (25 artiklan 1 kohta).

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Toimivaltainen viranomainen

Datanhallinta-asetuksen 13 ja 23 artiklan mukaisissa toimivaltaisen viranomaisen tehtävissä on kyse uusista viranomaistehtävistä. Datanhallinta-asetuksen mukaiset tehtävät eivät sisälly minäkään viranomaisen nykyisiin lakisääteisiin tehtäviin. Koska viranomaisten tehtävien on perustuttava lakiin, tehtävät on säädettävä jollekin viranomaiselle. Tarkoituksenmukaisin viranomaisen olisi Liikenne- ja viestintävirasto (ks. jakso 5.1).

Liikenne- ja viestintäviraston tehtävistä säädetään pääosin Liikenne- ja viestintävirastosta annetussa laissa (935/2018), liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) sekä sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa (917/2014, jäljempänä *viestintäpalvelulaki*). Viraston erityisistä tehtävistä viestintäsektorilla säädetään viestintäpalvelulain 304 §:ssä. Mainitussa pykälässä virastolle on jo säädetty useita tehtäviä mukaan lukien EU-säädösten valvontaa. Datanhallinta-asetuksen mukaiset tehtävät voitaisiin lisätä kyseiseen pykälään. Koska tehtävät itsessään tulevat suoraan sovellettavasta asetuksesta, riittävää olisi viittaus asetukseen.

Datanhallinta-asetuksen 26 artiklassa säädetään toimivaltaisia viranomaisia koskevista vaatimuksista. Ne liittyvät tehtävän asianmukaiseen hoitamiseen hyvän hallinnon näkökulmasta sekä esteellisyteen. Asiallisesti hallintolain (434/2003) ja valtion virkamieslain (750/1994) voidaan katsoa jo sisältävän vastaavat velvoitteet.

3.2 Valvonta- ja seuraamussääntely

Asetuksen 34 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion on vahvistettava säännöt 5 artiklan 14 kohdan (asetuksen 2 luvussa) ja 31 artiklan mukaisten muiden kuin henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevien, datan välityspalvelujen tarjoajan 11 artiklan mukaista ilmoitusvelvollisuutta koskevien, 12 artiklan mukaisten datan välityspalvelujen tarjoamisen edellytyksiä koskevien sekä 18, 20, 21 ja 22 artiklan mukaisten tunnustetuksi data-altruismipohjaiseksi organisaatioksi rekisteröintiä koskevien edellytysten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Jäsenvaltioiden on seuraamuksia koskevista säännöissään otettava huomioon Euroopan datainnovaatiolautakunnan suositukset.

Jäsenvaltion on 34 artiklan 2 kohdan mukaan otettava tarvittaessa huomioon seuraavat ei-tyhjentyvät ja ohjeelliset perusteet määrättäessä seuraamuksia datan välityspalvelujen tarjoajille ja

tunnustetuille data-altruismipohjaisille organisaatioille asetuksen rikkomisesta: rikkomisen luonne, vakavuus, laajuus ja kesto, datan välityspalvelujen tarjoajan tai tunnustetun data-altruismipohjaisen organisaation toteuttamat toimet rikkomisen aiheuttaman vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi, datan välityspalvelujen tarjoajan tai tunnustetun data-altruismipohjaisen organisaation mahdolliset aiemmat rikkomiset, datan välityspalvelujen tarjoajan tai tunnustetun data-altruismipohjaisen organisaation rikkomisen johdosta saamat taloudelliset edut tai niiden välttämät tappiot, jos tällaiset voitot tai tappiot voidaan luotettavasti osoittaa sekä mahdolliset muut tapauksen olosuhteisiin sovellettavat raskauttavat tai lieventävät tekijät.

Koska datanhallinta-asetuksessa on kyse jäsenvaltioihin kohdistetusta yleisestä velvoitteesta säätää seuraamuksista, tarkempi harkintavalta sääntelyn sisällöstä jää kansalliselle tasolle. Kansallisen liikkumavaran käytössä merkityksellisiä ovat kansalliset reunaehdot sekä unionioikeuden yleiset opit. Kansallista liikkumavaraa on käytettävä perus- ja ihmisoikeuksista juontuvien vaatimusten mukaisesti ja sääntelyn on täytettävä muun muassa välttämättömyyden, hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset. Unionioikeuteen kuuluvan vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaan vaikka jäsenvaltiot voivat valita määrättävät seuraamukset, niiden on huolehdittava erityisesti siitä, että unionin oikeuden rikkominen sanktioidaan vastaavin aineellisin ja menettelyllisin edellytyksin kuin kansallisen oikeuden vastaavanlaatuinen ja vakavuudeltaan samanlainen rikkominen (vastaavuusperiaate) ja että seuraamus on joka tapauksessa tehokas, oikeasuhteinen ja varoittava (tehokkuusperiaate) (asia C-565/12 LCL Le Crédit Lyonnais SA, 44 kohta).

Toimivaltaisen viranomaisen käytössä on edellä mainituista näkökohdista hyvä olla mahdollisuus käyttää eri tyyppisiä seuraamuksia. Datan välityspalveluiden suhteen seuraamustoimivaltaa tulee jo asetuksen 14 artiklan 4 kohdasta. Toimivaltaisella viranomaisella on tarvittaessa toimivalta määrätä hallinnollisin menettelyin varoittavia taloudellisia seuraamuksia, joihin voi sisältyä uhkasakkoja ja takautuvia uhkasakkoja, tai panna vireille oikeudellisia menettelyjä sakkojen määräämiseksi, tai molempia. Lisäksi toimivaltaisella viranomaisella on tarvittaessa toimivalta vaatia lykkäystä datan välityspalvelun tarjoamisen aloittamiselle tai keskeyttämiselle, kunnes palvelun ehtoja on muutettu datan välityspalvelujen suhteen toimivaltaisen viranomaisen pyytämällä tavalla tai vaatia datan välityspalvelun tarjoamisen lopettamista, jos vakavia tai toistuvia rikkomisia ei ole korjattu ennakoilmoituksesta huolimatta.

Tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden suhteen toimivaltuudet ovat osin samat kuin datan välityspalveluiden suhteen. Asetuksen 24 artiklan 4 kohdan mukaan toimivaltaisella viranomaisella on valtuudet vaatia laiminlyönnin lopettamista joko välittömästi tai kohdullisen määräajan kuluessa, ja sen on toteutettava aiheelliset ja oikeasuhteiset toimenpiteet vaatimusten noudattamisen varmistamiseksi. Artiklan 5 kohdan mukaan jos puutteita ei korjata, tunnustettu data-altruismipohjainen organisaatio menettää oikeutensa käyttää itsestään nimitystä "unionissa tunnustettu data-altruismipohjainen organisaatio" kaikessa kirjallisessa ja suullisessa viestinnässään ja se poistetaan tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden asianomaisesta julkisesta kansallisesta rekisteristä ja unionin rekisteristä.

Näiden toimivaltuuksien käyttämiseen on 14 ja 24 artiklassa säädetty tiettyjä menettelysääntöjä tiedonsaantioikeudesta, kuulemisesta ja asetettavista määräajoista. Muutoin menettelyssä noudatetaan kansallista sääntelyä, kuten hallintolakia (datanhallinta-asetus on suoraan sovellettavaa sääntelyä ja menettelyllisesti erityissääntelyä, ks. myös hallintolain 5 § ja uhkasakkolain 3 §). Hallintoasian käsittelystä säädetään hallintolaissa. Erityisiä menettelysääntöjä on myös viestintäpalvelulain 312 (sähköinen tiedoksianto), 313 (valvonta-asioiden käsittely), (viranomaisen yleinen tiedonsaantioikeus) ja 318 §:ssä (tietojen luovuttaminen viranomaisesta).

Viestintäpalvelulain 330 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi viestintäpalvelulain mukaisia tehtäviä hoitaessaan antaa huomautuksen sille, joka rikkoo kyseistä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä, päätöksiä ja lupaehtoja sekä velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa. Viestintäpalvelulain 332 §:n mukaan 330 §:n mukaan asetetun velvoitteen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka siitä, että toiminta keskeytetään taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Nämä valtuudet on syytä ulottaa koskemaan myös datanhallinta-asetuksen valvontaa. Tämä edellyttää viestintäpalvelulain 330 §:n muuttamista lisäämällä viittaus datanhallinta-asetukseen.

Taloudellisten seuraamusten osalta asetuksessa on määritelty, mitä keinoja viranomaisella voi olla käytössä. Keinojen tarkempi määrittely jää kuitenkin kansallisen liikkumavaran piiriin asetuksen 34 artiklan mukaisesti. Uhkasakkoa on käsitelty edellä. Mahdollisesta seuraamusmaksusta tulisi kuitenkin säätää erikseen. Luonteva paikka olisi lisätä viestintäpalvelulakiin uusi 334 a §. Sitä edeltäisi säännökset teleyrityksen seuraamusmaksusta (333 §) sekä televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan seuraamusmaksusta (334 §).

Seuraamusmaksun käyttämistä datanhallinta-asetuksen täytäntöönpanossa on käsitelty hallituksen esitystä edeltäneessä työryhmän selvityksessä (Liikenne- ja viestintäministeriö 2023: Datanhallinta-asetus: kansallinen täytäntöönpano. Työryhmän selvitys. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2023:8, s. 83–102). Selvityksen perusteella seuraamusmaksu olisi syytä säätää datan välityspalveluille. Selvityksessä todetaan, että seuraamusmaksun määrittämiseen sovelletaan hallintolakia. Se turvaisi jo riittävästi oikeusturvanäkökulmat seuraamusmaksumenettelyssä. Sen sijaan tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden tietojen käsittelyn asianmukaisuutta voidaan valvoa jo pitkälti yleisen tietosuoja-asetuksen perusteella, sillä ne käsittelevät luonnollisilta henkilöiltä saatuja tietoja. Lisäksi tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden vaatimukset perustuvat vapaaehtoiseen rekisteröitymiseen. Koska henkilötietolainsäädännön vastaiseen toimintaan voidaan puuttua tietosuojasääntelyn kautta ja muiden kuin henkilötietojen osalta vaatimusten noudattaminen perustuu käytännössä vapaaehtoisuuteen, seuraamusmaksun säätämisen edellytyksenä olevan välttämättömyyskriteerin täyttyminen ei ole selvää. Näin ollen tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden osalta riittävinä seuraamuksina voidaan pitää edellä käsiteltyä huomautusta ja siihen liittyviä uhkasakkoja mukaisia tehosteita.

Viestintäpalvelulain 335 §:ssä säädetään seuraamusmaksun täytäntöönpanosta. Sen mukaan seuraamusmaksun perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa. Viestintäpalvelulain seuraamusmaksujen määrittämistavalla ja laissa nykyisin olevilla muutoksenhakumenettelyillä on historiallinen tausta, joka liittyy lakia edeltäneeseen viestintämarkkinalakiin. Datanhallinta-asetuksen mukainen toiminta on kuitenkin erityyppistä. Näin ollen on syytä säätää tästä poikkeavasta menettelystä. Nykyään seuraamusmaksun täytäntöönpano on usein säädetty toteutettavaksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) mukaisessa menettelyssä. Näin olisi tarkoituksenmukaista tehdä tässäkin yhteydessä.

3.3 Viranomaisten välinen yhteistyö

Uudet viranomaistehtävät eivät vaikuta muiden viranomaisten tehtäviin ja toimivaltuuksiin. Vaikka kukin viranomainen valvoo omaa sääntelyänsä, eri lainsäädännön velvoitteet voivat olla sillä tavoin osittain päällekkäisiä, että toimijan toiminta tai laiminlyönti voi tarkoittaa usean säädöksen rikkomista. Viranomaisten välinen yhteistyö voitaisiin kuitenkin järjestää ilman säädosmuutoksia.

Datanhallinta-asetuksessa on nimenomaisesti säädetty, ettei se rajoita tietosuojaviranomaisten toimivaltuuksia (asetuksen 1 artiklan 3 kohta ja 13 artiklan 3 kohta). Tietosuojalain (1050/2018) 8 §:n mukaan tietosuojasetuksessa tarkoitettuna kansallisena valvontaviranomaisena on tietosuojavaltuutettu. Tietosuojavaltuutetun tehtävät ja toimivalta perustuvat yleisen tietosuojasetuksen 55–59 artiklaan. Tämän lisäksi tietosuojavaltuutetulle on kansallisesti säädetty eräitä muita tehtäviä tietosuojalain 14 §:ssä. Tietosuojavaltuutetun keskeinen tehtävä on valvoa yleisen tietosuojasetuksen noudattamista (yleisen tietosuojasetuksen 57 artiklan 1 kohdan a alakohta).

Datanhallinta-asetuksessa ei ole suoraan säädetty datan välityspalvelun asemasta rekisterinpitäjänä tai käsittelijänä. Datanhallinta-asetuksessa ei myöskään ole säädetty henkilötietojen käsittelyperusteesta. Ne määräytyvät tapauskohtaisesti yleisen tietosuojasetuksen mukaisesti (ks. datanhallinta-asetuksen johdanto-osan 35 perustelukappale ja 1 artiklan 3 kohta). Silloin kun datan välityspalvelu käsittelee henkilötietoja, osa 12 artiklan mukaisista vaatimuksista voi olla mahdollista johtaa yleisestä tietosuojasetuksesta. Näitä voisivat esimerkiksi olla seuraavat vaatimukset:

Vaatus	Datanhallinta-asetus	Tietosuoja-asetus
Käyttötarkoitussidonnaisuus	12 artiklan a, c, d ja e alakohta	5 artiklan 1 kohdan b alakohta ja 6 artiklan 4 kohta
Luvottoman pääsyn estäminen	12 artiklan g alakohta	5 artiklan 1 kohdan f alakohta, 25 artikla ja 32 artikla
Rekisteröidyn informointi sekä suostumuksen saaminen ja peruuttaminen	2 artiklan 5 kohta 12 artiklan m ja n alakohta	4 artiklan 11 kohta, 6 artiklan 1 kohdan a alakohta, 7 artikla, 9 artiklan 2 kohdan a alakohta, 12 artikla, 13 ja 14 artikla
Selosteen ylläpitäminen käsittelytoimista	12 artiklan o alakohta	5 artiklan 2 kohta, 24 artikla ja 30 artikla

Henkilötietojen käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Datanhallinta-asetuksessa datan välityspalvelun sallitaan käsitellä tietoja vain säädettyihin tarkoituksiin. Datan välityspalvelujen tarjoaja ei saa käyttää datan välityspalvelunsa kohteena olevaa dataa muihin tarkoituksiin kuin datan asettamiseen datan käyttäjien saataville. Välitystarkoituksen toteuttamiseksi datan muotoa saa kuitenkin tietyin edellytyksin muuntaa. Lisäksi datan välityspalvelu voi datan vaihdon helpottamiseksi tietyin edellytyksin tarjota erityisiä lisävälineitä ja palveluita. Näihin voi kuulua datan vaihdon helpottamiseksi datan haltijoille tai rekisteröidyille tarjottavia erityisiä lisävälineitä ja -palveluita, kuten väliaikainen tallentaminen, kuratointi, muuntaminen, anonymisointi ja pseudonymisointi. Datan välityspalvelun asiakkaista kerättyä dataa on käytettävä ainoastaan kyseisen datan välityspalvelun kehittämiseen, mihin voi sisältyä datan käyttäminen petosten havaitsemiseen tai kyberturvallisuustarkoituksiin. Tässäkin käsittelyssä on kuitenkin otettava huomioon tietosuojasääntelystä tulevat reunaehdot.

Yleisen tietosuojasetuksen mukaan henkilötietojen eheys ja luottamuksellisuus on varmistettava. Tähän sisältyy suojaaminen luvottomalta pääsystä. Rekisterinpitäjän on lisäksi muiltakin

osin varmistettava käsittelyn turvallisuus ja noudatettava sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuoja-vaatimusta. Tietosuoja-asetuksessa ei ole säädetty näitä artikloja yksityiskohtaisemmin kyseisistä vaatimuksista. (ks. kuitenkin Euroopan tietosuojaneuvoston ohje 4/2019 25 artiklan mukaisesta sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta, 29 kappale). Niin ikään datanhallinta-asetuksen vaatimukset ovat yleisluonteiset. Sen mukaan datan välityspalvelujen tarjoajalla on oltava käytössään menettelyt, joilla estetään sellaisten osapuolten vilpilliset käytännöt tai väärinkäytökset, jotka tavoittelevat pääsyä dataan näiden palvelujen kautta.

Suostumus on yksi tietosuoja-asetuksen mukaisista laillisista henkilötietojen käsittelyperusteista. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa on määritelty suostumus-käsite. Lisäksi on määritelty suostumuksen edellytykset. Tältä osin on muun muassa säädetty, että suostumuksen peruuttamisen on oltava yhtä helppoa kuin sen antaminen. (Ks. Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivat 05/2020 tietosuoja-asetuksen mukaisesta suostumuksesta.) Lisäksi yleisessä tietosuoja-asetuksessa on säädetty läpinäkyvästä informoinnista. Rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet toimittaakseen rekisteröidylle tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan mukaiset tiedot ja 15–22 artiklan ja 34 artiklan mukaiset kaikki käsittelyä koskevat tiedot tiiviisti esitetyssä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä. (Ks. Tietosuojatyöryhmän suuntaviivat WP260 rev.01 tietosuoja-asetuksen mukaisesta läpinäkyvyydestä.) Suostumus on datanhallinta-asetuksessa määritelty viittaamalla suoraan tietosuoja-asetuksen mukaisen suostumuksen käsitteeseen eli datanhallinta-asetuksen mukaisella suostumuksella tarkoitetaan tietosuoja-asetuksen mukaista suostumusta. Datanhallinta-asetuksessa näkökulma suostumuksen käyttöön ja rekisteröidyn informoimiseen on teknisempi ja keskittyy enemmän käytännön näkökulmiin: datan välityspalvelun on tiedotettava rekisteröityjä ja tarvittaessa annettava rekisteröidylle neuvontaa tiiviisti esitetyssä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa tarkoituksista, joihin datan käyttäjät käyttävät dataa, sekä tällaisiin käyttötarkoituksiin liittyvistä vakioehdoista ja -edellytyksistä, ennen kuin rekisteröidyt antavat suostumuksensa. Jos datan välityspalvelujen tarjoaja tarjoaa välineitä suostumuksen saamiseksi rekisteröidyltä tai luvan saamiseksi datan haltijoiden saataville asettaman datan käsittelyyn, sen annettava rekisteröidylle välineet suostumuksen antamiseen ja peruuttamiseen ja datan haltijoille välineet tietojen käsittelyä koskevien lupien antamiseen ja peruuttamiseen.

Tietosuoja-asetuksessa säädetään rekisterinpitäjälle osoitusvelvollisuus siitä, että se noudattaa henkilötietojen käsittelyä koskevia periaatteita. Lisäksi rekisterinpitäjän on ylläpidettävä selostetta vastuullaan olevista käsittelytoimista. Selosteen vähimmäissisältö on määritetty. Datanhallinta-asetuksessa on puolestaan vain yleisellä tasolla säädetty, että datan välityspalvelujen tarjoajan on ylläpidettävä selostetta datan välitystoiminnasta.

Datan välityspalveluiden sisältö ja toimintaperiaate kuitenkin vaihtelevat, mikä korostaa tapauskohtaista arviointia. Mahdollisia päällekkäisyyksiä datanhallinta-asetuksen ja yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa ei voida yleispätevästi tai tyhjentävästi etukäteen määritellä.

Samoin yllämainitut tietosuoja-asetuksen lainkohdat voivat olla merkityksellisiä tunnustetuille data-altruismipohjaisille organisaatioille. Tältä osin voidaan esimerkkinä mainita vaatimukset velvollisuudesta pitää kirjaa käsittelystä (20 artiklan 1 kohta), rekisteröidyn informoimisesta (21 artiklan 1 kohta), käyttötarkoitussidonnaisuudesta (21 artiklan 2 kohta), suostumuksen saamisesta ja peruuttamisesta (21 artiklan 3 kohta) sekä informoimisesta kolmannessa maassa tapahtuvasta käsittelystä (21 artiklan 6 kohta). Myös tulevaan data-altruismia koskevaan sääntökirjaan sisältyy vaatimuksia rekisteröidyn informoimisesta ja suostumuksesta (22 artiklan 1 kohdan a ja b alakohta).

Datan välityspalvelujen suhteen toimivaltaisen viranomaisen tehtävä ei myöskään vaikuta kansallisten kilpailuviranomaisten, kyberturvallisuudesta vastaavien viranomaisten ja muiden asiaankuuluvien alakohtaisten viranomaisten valtuuksiin (13 artiklan 3 kohta). Muu asiaankuuluva alakohtainen viranomainen voisi Suomessa olla esimerkiksi kuluttaja-asiamies. Data-altruismipohjaisten organisaatioiden suhteen toimivaltaisen viranomaisen on suoritettava tehtävänsä yhteistyössä asiaankuuluvien alakohtaisten viranomaisten kanssa (23 artiklan 3 kohta).

Osa datanhallinta-asetuksen velvoitteista voi niin ikään olla johdettavissa kilpailu- ja kuluttaja-oikeudellisesta sääntelystä. Esimerkkeinä voidaan mainita, että datan välityspalvelua ei saa sitoa muiden palveluiden käyttöön (12 artiklan b alakohta) ja että pääsyn palveluun on oltava oikeudenmukaista, läpinäkyvää ja syrjimätöntä (12 artiklan f alakohta). Kuluttajansuojalaissa (38/1978) on kielletty esimerkiksi aggressiivisten menettelyjen kieltä (2 luvun 9 §) ja kohtuuttomat ehdot (3 luvun 1 §). Kuluttajansuojalaissa on myös säännökset digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluita koskevista sopimuksista (5 a luku). Jos datan välityspalvelu on luvussa tarkoitettu digitaalinen palvelu, tulee luku sovellettavaksi. Luvussa on säädetty muun muassa digitaalisen palvelun toimittamisesta (mainitun luvun 5 §). Datan välityspalvelujen tarjoajan on niin ikään toteutettava asianmukaiset toimenpiteet yhteentoimivuuden varmistamiseksi (12 artiklan 1 alakohta), millä voi olla kilpailuoikeudellisia ulottuvuuksia. Myös sitomisella muihin palveluihin voi olla kilpailuoikeudellista merkitystä. Näin olisi kahden viimeksi mainitun osalta varsinkin, jos yksi datan välityspalvelu olisi määräävässä markkina-asemassa.

Datanhallinta-asetuksessa ei ole tarkkaa sääntelyä, miten menetellä tilanteessa, jossa samalla toimenpiteellä tai laiminlyönnillä on rikottu useaa säädöstä. Tilannetta on arvioitava datanhallinta-asetuksen sääntelyn, sen johdanto-osassa kuvatun tarkoituksen sekä kansallisten menettelysääntöjen valossa.

Ensinnäkin datanhallinta-asetus ei siirrä tietosuojasääntelyn eikä kilpailu- ja kuluttajasääntelyn valvontaa uudelle viranomaiselle. Datanhallinta-asetuksen 13 artiklan 3 kohdan mukaan datan välityspalvelujen suhteen toimivaltaisten viranomaisten valtuudet *eivät vaikuta* tietosuojaviranomaisten, kansallisten kilpailuviranomaisten, kyberturvallisuudesta vastaavien viranomaisten ja muiden asiaankuuluvien alakohtaisten viranomaisten valtuuksiin. Näiden viranomaisten on unionin oikeudessa ja jäsenvaltioiden lainsäädännössä vahvistettujen valtuuksiensa mukaisesti kehitettävä vahvaa yhteistyötä ja vaihdettava tietoja, jotka ovat tarpeen niiden tehtävien hoitamiseksi, joita niillä on datan välityspalvelujen tarjoajiin liittyen, sekä varmistettava tämän asetuksen mukaan tehtyjen päätösten johdonmukaisuus. Datanhallinta-asetuksen 23 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltion data-altruismipohjaisten organisaatioiden rekisteröinnin suhteen toimivaltaisen viranomaisen on *suoritettava tehtävänsä yhteistyössä* asiaankuuluvan tietosuojaviranomaisen kanssa, jos tällaiset tehtävät liittyvät henkilötietojen käsittelyyn, ja kyseisen jäsenvaltion asiaankuuluvien alakohtaisten viranomaisten kanssa.

Jos toimivaltaiselle viranomaiselle toimitetaan erehdyksessä muiden valvontaviranomaisten vastuulle kuuluvia asiakirjoja, on asiakirjat siirrettävä hallintolain (434/2003) 21 §:n mukaisesti toimivaltaiseksi katsotulle viranomaiselle. Siirtovelvollisuus koskee kaikenlaisia asiakirjoja (HE 72/2002 vp, s. 71), joita ovat oikeuskirjallisuuden mukaan hakemusten lisäksi muun muassa selvitykset, esitykset tai vaatimukset (Mäenpää 2021: Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet, 6. uudistettu painos. Edita, s. 139). Jos siis Liikenne- ja viestintävirastolle tulisi ratkaistavaksi yleisen tietosuoja-asetuksen tulkintaan liittyvä kysymys, asia tulisi siirtää toimivaltaiselle viranomaiselle eli tietosuojavaltuutetulle. Tältä osin Suomessa asia hoidettaisiin asian siirtämisellä eikä esimerkiksi johdanto-osan 44 ja 51 perustelukappaleessa esiin tuodulla mahdollisuudella pyytää lausunto tai päätös tietosuojaviranomaiselta.

Viranomaisen ei kuitenkaan voi suoraan siirtää asiaa toiselle viranomaiselle, jos (myös) sillä itsellään on toimivalta käsitellä asia (ks. Mäenpää 2021: Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet, 6. uudistettu painos. Edita, s. 140 ja 226). Kun datanhallinta-asetuksen rikkomiseen johtanut toimenpide tai laiminlyönti on tarkoittanut myös muun sääntelyn rikkomista, tämän muun sääntelyn suhteen toimivaltaiset viranomaiset voivat myös tutkia asiaa oman sääntelynsä näkökulmasta. Tutkiminen olisi kuitenkin tehtävä yhteistyössä. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että ”jos toimivallasta syntyy epäselvyyttä useiden viranomaisten välillä, joustavin menettely on, että viranomaiset pyrkivät keskenään neuvotellen selvittämään epäselvyyden” (Mäenpää 2021: Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet, 6. uudistettu painos. Edita, s. 141). Tässä yhteistyössä voitaisiin arvioida, minkä sääntelyn ja viranomaisen keinoin valvontaa on syytä tehdä.

Viranomaisten välisiä neuvotteluja valvontavaltuuksien käyttämisestä käydään jo nyt. Viestintäpalvelulain 308 §:ään sisältyy säännös eri viranomaisten yhteistyöstä mainitun lain mukaisia tehtäviä hoitaessa. Viranomaiset tekevät yhteistyötä jo nyt myös esimerkiksi kuluttajaoikeudellisten kysymysten kanssa. Lisäksi kuluttajan oikeuksien sääntelyssä on jo nyt yleissääntelyä ja erityissääntelyä omine valvontaviranomaisineen. Tällöin toimivaltakysymykset voivat ratketa sillä, että erityislainsäädäntö valvovine viranomaisineen saa etusijan suhteessa yleislainsäädäntöön. Viranomaisyhteistyössä on kuitenkin otettava huomioon muun muassa hyvän hallinnon vaatimukset, hallinnon lakisidonnaisuus sekä oikeusturvanäkökulmat. Tilanteesta riippuen perusteltua voi esimerkiksi olla, että asiakirjan siirron ohella tehdään päätös asian tutkimatta jättämisestä (ks. KHO 2012:7).

Yhteistyövelvoite tulee suoraan datanhallinta-asetuksesta. Datanhallinta-asetuksen yhteistyövelvoite koskee Suomessa ainakin tietosuojavaltuutettua, Liikenne- ja viestintävirastoa, Kilpailu- ja kuluttajavirastoa sekä kuluttaja-asiamiestä. Kansallisen liikkumavaran piiriin kuitenkin jää, miten yhteistyö järjestetään (ks. myös asia C- 5/22 Green Network SpA, 26 kohta). Yhteistyön voisi ajatella tarkoittaa pitkälti samaa kuin hallintolain 10 §:n viranomaisten yhteistyön. Säännöskohtaisten perusteluiden mukaan sillä tarkoitetaan muun muassa hallintoasian selvittämisen ja ratkaisemisen kannalta tarpeellisten lausuntojen ja selvitysten antamista, viranomaisten välisiä neuvotteluja ja toisten viranomaisten käytäntöjen seuraamista (HE 72/2002 vp, s. 60 ja 61). Yhteistyön tarkemmasta sisällöstä ei siten ole tarve säätää erikseen.

Hallintolain mukainen yhteistyövelvoite ei vaikuta asioiden salassapitoon. Eri viranomaisilla on kuitenkin jo säädetty tietojensaantioikeudet tehtäviensä hoitamiseksi. Tässä yhteydessä keskeinen sääntely olisi viestintäpalvelulain 318 § (ks. myös tietosuojalain 18 §, kilpailulain (948/2011) 39 § sekä kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain (566/2020) 7 §). Mainitun pykälän nojalla Liikenne- ja viestintäministeriöllä, Liikenne- ja viestintävirastolla, tietosuojavaltuutetulla, Kilpailu- ja kuluttajavirastolla, markkina- ja tuoteturvallisuusviranomaisilla sekä Kansallisella audiovisuaalisella instituutilla on salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa asiakirja sekä ilmaista salassa pidettävä tieto toisilleen, jos se on näille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Viranomaisille on paikoin säädetty erinäisistä kuulemis- ja tiedottamisvelvollisuuksia, mutta vastaavien velvoitteiden säätäminen ei näyttäyty toistaiseksi perustellulta, kun valvottavien ja valvontatoimenpiteiden määrän voidaan tässä vaiheessa arvioida maltillisiksi.

Yhteistyövelvoite ilmenee käytännössä eri tavoin. Yhteistyön muodot ja tavat riippuvat myös siitä, miten datan välityspalveluita aletaan tarjota ja mikä tarve yhteistyölle on. Yleisellä tasolla viranomaisilla voi esimerkiksi keskenään olla asiantuntija- tai johtotason ajankohtaispalavereita joko säännöllisesti tai tarpeen mukaan. Niissä yhteyksissä Liikenne- ja viestintäviraston olisi

esimerkiksi luontevaa kertoa Euroopan datainnovaatiolautakunnan työn etenemisestä ja datanhallinta-asetuksen soveltamiskäytännöstä. Vastaavasti muut viranomaiset voisivat kertoa oman toimialansa kehityksestä siltä osin kuin sillä voi olla vaikutusta datanhallinta-asetuksen valvontaan. Tietosuojavaltuutetun toimisto voisi esimerkiksi kertoa henkilötieto-käsitteen taikka sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan periaatteen mahdollisesta tulkinkäytännöstä. Vaihdetun tietojen perusteella voitaisiin pyytää lisätietoja tai jatkaa keskusteluja tarpeen mukaan. Näin voi etenkin olla niiden datanhallinta-asetuksen vaatimusten osalta, jotka voivat olla osittain päällekkäisiä tietosuoja-asetuksen kanssa.

Yhteistyötä voidaan tehdä myös operatiivisemmalla tasolla. Operatiivisella tasolla on kuitenkin erityisesti kiinnitettävä huomiota edellä kuvattuun salassapidosta. Toisaalta tilastotiedot esimerkiksi tietyn asiaryhmän kasvusta ovat lähtökohtaisesti julkisia. Jos tietosuojavaltuutetun toimistoon tulisi esimerkiksi datanvälityspalvelun tarjoajilta useita ennakkokuulemispyyntöjä, se voisi tiedottaa siitä Liikenne- ja viestintävirastoa. Näin Liikenne- ja viestintävirasto voisi valmistautua omien tehtäviensä kasvuun. Niin ikään tieto asian vireille tulosta viranomaisessa on lähtökohtaisesti julkinen. Jos on esimerkiksi epäselvää, onko kyseisessä tapauksessa kyse henkilötietojen käsittelystä, Liikenne- ja viestintävirasto ja tietosuojavaltuutetun toimisto voisivat keskustella henkilötieto-käsitteen tulkinnasta ennen asian (osittaista) siirtoa. Vastaavasti jos tietosuojavaltuutetun toimistossa on epäselvyyttä siitä, onko kyse datan välityspalvelusta, se voisi keskustella datan välityspalvelun määritelmästä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa. Puolestaan jos samoja tosiseikkoja koskeva valvonta-asia on vireillä kahdessa viranomaisessa, salassa pidettävien tietojen vaihtaminen voi olla esimerkiksi viestintäpalvelulain 318 §:n 1 momentin mukaisesti välttämätöntä, jotta viranomaiset pystyvät hoitamaan tehtäväänsä ja ottamaan huomioon jäljempänä kuvatun kaksoisrangaistavuuden kiellon vaikutukset esimerkiksi menettelyjen yhteensovittamiseen sekä seuraamusmaksun määrään.

Viranomaisten yhteistyölle perustuvaa datanhallinta-asetuksen pääsääntöä vaikuttaa kuitenkin olevan tarpeen nyansoida tietosuojaviranomaisen osalta. Nimittäin datanhallinta-asetuksen 1 artiklan 3 kohdan mukaan asetus ei enenkään rajoita tietosuoja-sääntelyn soveltamista, mukaan lukien valvontaviranomaisten valtuuksien ja toimivallan osalta. Jos datanhallinta-asetuksen säännökset ovat ristiriidassa henkilötietojen suojaa koskevan sääntelyn kanssa, olisi sovellettava asiaan kuuluvaa henkilötietojen suojaa koskevaa unionin oikeutta tai kansallista lainsäädäntöä. Mahdollisten päällekkäisten vaatimusten suhdetta ei ole asetuksessa selvennetty. Tietosuoja-sääntelyn ensisijaisuus lienee mahdollista huomioida valvontaa ohjaavana periaatteena siten, että lähdettäisiin sen arvioinnista, täyttääkö toiminta tietosuoja-sääntelyn edellytykset, ja vasta tämän jälkeen arvioitaisiin yleisluonteisempia datanhallinta-asetuksen mukaisten velvoitteiden täyttymistä.

Datanhallinta-asetuksen johdanto-osan 4 perustelukappaleessa on selvennetty, että jos asetuksen mukaisina toimivaltaisina viranomaisina toimii muita viranomaisia kuin tietosuojaviranomainen, ne eivät saisi toimiessaan näin rajoittaa yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisten tietosuojaviranomaisten valvontavaltuuksia. Edelleen johdanto-osan 35 perustelukappaleen mukaan datanhallinta-asetus ei saisi vaikuttaa datan välityspalvelujen tarjoajien velvoitteeseen noudattaa yleistä tietosuoja-asetusta eikä valvontaviranomaisten velvollisuuteen varmistaa kyseisen asetuksen noudattaminen.

Näin ollen datanhallinta-asetuksen mukaisen toimivaltaisen viranomaisen ei tulisi toiminnallaan rajoittaa tietosuojaviranomaisen toimivaltaa. Kaikki henkilötietojen käsittelyyn liittyvät kysymykset tulisi saattaa tietosuojavaltuutetun toimiston arvioitaviksi. Koska eri viranomaisten toimivalta perustuu eri sääddöksiin, toimivallat eivät *de jure* rajoita toisiaan. Pelkästään se, että kaksi viranomaista selvittää samaa asiaa oman toimivaltansa näkökulmasta, ei johda toimivallan rajoituksiin. Sen sijaan seuraamusten asettaminen voi *de facto* rajoittaa toisen viranomaisen

mahdollisuutta käyttää toimivaltuuksiaan. Tämä johtuu kaksoisrangaistavuuden kiellosta. Sitä on selitetty seuraavasti: ”Kaksoisrangaistavuuden kiello kattaa myös samaa tekoa koskevat rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset. [...] Kaksoisrangaistavuuden kiello ei sen sijaan estä määräämistä hallinnollista sanktiota muiden, rangaistusluonteisuutta vailla olevien hallinnollisten seuraamusten ohella. Kaksoisrangaistavuuden kiello ei siten estä esimerkiksi elinkeinoluvan peruuttamista sillä perusteella, että luvanhaltija on toiminut elinkeinoja koskevan sääntelyn vastaisesti ja siitä on määrätty seuraamusmaksu.” (Rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn kehittäminen. Työryhmän mietintö. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 52/2018, s. 32 ja 34.) Myöskään uhkasakon asettamista ja velvoitteen jäätyä noudattamatta uhkasakon tuomitsemista maksettavaksi, ei ole tarkoitettu rangaistusluonteiseksi seuraamukseksi (KHO 2016:96).

Kaksoisrangaistavuuden kiello olisi otettava huomioon valvontatoimenpiteissä. Näin olisi etenkin silloin, kun seuraamusmaksua oltaisiin määräämässä. Näin olisi etenkin tilanteessa, jossa voitaisiin tosiasiallisesti rajoittaa tietosuojavaltuutetun toimivaltaa. Myös luonteeltaan rikosoikeudellisten menettelyjen aloittaminen voi sellaisenaan kuulua kaksoisrangaistavuuden kiellon soveltamisalaan riippumatta siitä, johtaako menettely tosiasiallisesti seuraamuksen määräämiseen (asia C-151/20 Nordzucker, 63 kohta).

Unionin tuomioistuimen ratkaisujen perusteella kaksoisrangaistavuuden kiello ei kuitenkaan aina ole esteenä sille, että eri viranomaiset määräävät seuraamusmaksuja samojen tosiseikkojen perusteella eri säädösten perusteella. Näin on ainakin kilpailuoikeuden saralla (asiat C-117/20 bpost sekä C-151/20 Nordzucker). Kaksoisrangaistavuuden kiello ei ollut esteenä sille, että oikeushenkilölle määrätään sakko unionin kilpailuoikeuden rikkomisesta, kun kyseisen henkilön osalta on samojen tosiseikkojen perusteella jo tehty lopullinen päätös kyseessä olevien markkinoiden vapauttamiseen tähtäävän alakohtaisen säännösten rikkomista koskevan menettelyn päätteeksi, edellyttäen, että on olemassa selkeitä ja täsmällisiä sääntöjä, joiden perusteella voidaan ennakoita, mitkä toimet ja laiminlyönnit voivat olla menettelyjen ja seuraamusten päällekkäisyyden sekä kahden toimivaltaisen viranomaisen välisen yhteensovittamisen kohteena, että molemmat menettelyt on toteutettu riittävän yhteensovitettusti ja ajallisesti lähellä toisiaan ja että määrättyjen seuraamusten kokonaisuus vastaa rikkomisten vakavuutta (asia C-117/20 bpost, 58 kohta). Lisäksi kaksoisrangaistavuuden kiello ei ollut esteenä sille, että jäsenvaltion kilpailuviranomainen toteuttaa yritystä koskevan menettelyn tai määrää sille mahdollisesti sakon SEUT 101 artiklan ja vastaavien kansallisen kilpailuoikeuden säännösten rikkomisesta sellaisen käyttäytymisen perusteella, jolla on ollut kilpailua rajoittava tarkoitus tai vaikutus tämän jäsenvaltion alueella, vaikka toisen jäsenvaltion kilpailuviranomainen on jo maininnut tämän käyttäytymisen SEUT 101 artiklan ja tämän toisen jäsenvaltion kilpailuoikeuden vastaavien säännösten rikkomista koskevan menettelyn päätteeksi kyseisen yrityksen osalta tekemässään lopullisessa päätöksessä, kunhan tämä päätös ei perustu toteamukseen kilpailua rajoittavasta tarkoituksesta tai vaikutuksesta ensin mainitun jäsenvaltion alueella (asia C-151/20 Nordzucker, 58 kohta).

Datanhallinta-asetuksen yhteydessä kaksoisrangaistavuuden kiellon soveltumista tulee harkita etenkin silloin, kun valvonnan kohteena on datan välityspalvelu, kyse on henkilötietojen käsittelystä ja datan välityspalvelun tarjoajan epäillään rikkoneen edellä mainittuja datanhallinta-asetuksen tai yleisen tietosuojasetuksen säännöksiä. Tapauskohtaisesti on silloin varmistuttava, että viranomaisten vireille panemilla menettelyillä pyritään toisiaan täydentäviin päämääriin, jotka liittyvät kyseessä olevan saman rangaistavan teon eri ulottuvuuksiin (asia C-117/20 bpost, 50 kohta). Unionin tuomioistuimen ratkaisussa ei kuitenkaan ole täsmällisiä vaatimuksia viranomaisten toiminnalle. Ratkaisukäytännön mahdollinen kehittyminen on kuitenkin otettava huomioon. Käytännön näkökulmasta merkitystä on ollut sillä, ovatko päällekkäiset seuraamukset olleet ennakoitavia ja onko molemmat menettelyt toteutettu riittävän yhteensovitettusti ja

ajallisesti lähellä toisiaan (asia C-117/20 bpost, 51 ja 55 kohta; ks. myös A ja B v. Norja [GC], nrot. 24130/11 ja 29758/11, § 130, 15.11.2016). Eri oikeudellisista keinoista yhdessä ei kuitenkaan saa aiheutua asianomaiselle henkilölle kohtuutonta rasitetta (mukaan lukien ensimmäisen seuraamuksen huomioiminen toista määrittäessä) ja määrättyjen seuraamusten kokonaismäärän on vastattava rikkomisten vakavuutta (asia C-117/20 bpost, 49 ja 51 kohta).

3.4 Valitusoikeus ja muutoksenhaku

Datanhallinta-asetuksen 27 artiklan 1 kohdan mukaan luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä on oltava oikeus tehdä asianomaiselle datan välityspalvelujen suhteen toimivaltaiselle viranomaiselle yksin tai tapauksen mukaan kollektiivisesti valitus datan välityspalvelujen tarjoajasta tai data-altruismipohjaisten organisaatioiden rekisteröinnin suhteen toimivaltaisille viranomaisille tunnustetusta data-altruismipohjaisesta organisaatiosta missä tahansa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvassa asiassa. Artiklan 2 kohdan mukaan datan välityspalvelujen suhteen toimivaltaisen viranomaisen tai data-altruismipohjaisten organisaatioiden rekisteröinnin suhteen toimivaltaisen viranomaisen, jolle valitus on jätetty, on ilmoitettava valituksen tekijälle valituksen käsittelyn etenemisestä ja siitä tehdystä päätöksestä sekä 28 artiklassa säädetystä oikeussuojakeinoista. Asetuksen vaatimukset eivät edellyttäisi säädösmuutoksia.

Vaikka artiklan 1 kohdassa käytetään valitus-käsitettä, tässä yhteydessä kansallisesti olisi kyse valvontailmoituksesta (viranomaiselle osoitettu pyyntö selvittää väitetty lainvastainen menettely) eli hallintoasiasta. Lisäsääntely ei vaikuta olevan välttämätöntä: Hallintolain 19 §:n mukaan asia pannaan vireille ilmoittamalla vaatimukset perusteineen. Valvonta-asioiden käsitteystä Liikenne- ja viestintävirastossa on erityissääntelyä viestintäpalvelulain 313 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi ottaa asian tutkittavakseen asianosaisen tai 22 a luvussa tarkoitetuissa asioissa myös sellaisen muun tahon pyynnöstä, jolla on asiassa oikeutettu intressi, sekä omasta aloitteestaan. Suomessa ei ole käytössä ryhmävalitusta. Useat valitukset on kuitenkin mahdollista käsitellä yhdessä hallintolain 25 §:n perusteella. Asian ratkaisu tehdään kirjallisesti (hallintolain 43 §) ja siihen on myös liitettävä oikaisuvaatimusohje tai valitusosoitus (hallintolain 46 ja 47 §). Muulla kuin asianosaisella ei ole valitusoikeutta viranomaisen päätöksestä, mistä muulle kuin asianosaiselle on tarvittaessa kerrottava.

Artiklan 2 kohdassa säädetään valituksen tekijän tiedottamisesta. Datanhallinta-asetuksen vaatimukset täyttyisivät tältäkin osin jo nyky sääntelyn perusteella: Kun valvontailmoitus tehdään, viranomainen selvittää ilmoituksen tekijän asianosaisaseman. Asianosaisella on hallintoasian käsittelyssä hallintolaissa säädetty oikeudet. Jos muu kuin asianosainen on yhteydessä toimivaltaiseen viranomaiseen datanhallinta-asetuksen rikkomisesta, asia tulee vireille valvontailmoituksena. Hyvän hallinnon periaatteiden ja palveluperiaatteen nojalla (hallintolain 7 ja 8 §) asiallisiin tiedusteluihin esimerkiksi käsittelyn tilanteesta on vastattava. Lisäksi on mahdollista tehdä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukainen asiakirjapyyntö.

Datanhallinta-asetuksen 28 artiklan 1 kohdan mukaan sen estämättä, mitä hallinnollisista tai muista tuomioistuimen ulkopuolisista oikeussuojakeinoista säädetään, luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, joita asia koskee, on oltava oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoin 14 artiklassa tarkoitetuissa datan välityspalvelujen suhteen toimivaltaisten viranomaisten oikeudellisesti sitovissa päätöksissä, jotka on tehty osana datan välityspalvelujen tarjoajia koskevan ilmoitusjärjestelmän hallinnointia, valvontaa ja täytäntöönpanoa sekä 19 ja 24 artiklassa tarkoitetuissa data-altruismipohjaisten organisaatioiden rekisteröinnin suhteen toimivaltaisten viranomaisten oikeudellisesti sitovissa päätöksissä, jotka on tehty osana tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden seurantaa. Artiklan 2 kohdan mukaan artiklan mukaiset kanteet

on nostettava yksin tai tapauksen mukaan yhden tai useamman luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön edustajien toimesta sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa kanteen kohteena oleva datan välityspalvelujen suhteen toimivaltainen viranomainen tai data-altruismipohjaisten organisaatioiden rekisteröinnin suhteen toimivaltainen viranomainen sijaitsee.

Viranomaisten päätöksistä valittamisessa on Suomessa kyse hallintoprosessista. Valitusoikeus on asianosaisilla tai sillä, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään. Vaikka kohdassa käytetään kanne-käsitettä, asia saatetaan Suomessa vireille valituksella eikä kanteella. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki (808/2019) sisältää muutoksenhakua koskevan perussääntelyn. Muutoksenhausta on viestintäpalvelulain 344 §:ssä informatiivinen viittaus kyseiseen lakiin. Mainitussa pykälässä säädetään myös mahdollisuudesta määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Pääsääntönä kuitenkin on ollut, että seuraamusmaksun määräävän viranomaisen päätös olisi täytäntöönpanokelpoinen vasta lainvoimaisena. Nyt ehdotetun seuraamusmaksun täytäntöönpanokelpoisuus olisi tarkoituksenmukaista järjestää pääsäännön mukaisesti.

Jos muutoksenhakeina halutaan käyttää kansallisesti ensin oikaisuvaatimusta hallintolain 7 a luvun mukaisesti, tästä olisi säädettävä kansallisesti. Tarkoituksena on, että oikaisuvaatimus olisi muutoksenhaun ensi vaiheena mahdollisimman laajasti. Oikaisumenettely ei kuitenkaan luontevasti sovellu seuraamusmaksuihin. Sen sijaan oikaisumenettely soveltuisi siihen, kun Liikenne- ja viestintävirasto tekisi päätöksen siitä, rekisteröikö se toimijan tunnustetuksi data-altruismipohjaiseksi organisaatioksi (asetuksen 19 artiklan 5 kohta). Oikaisumenettely voitaisiin ottaa käyttöön muuttamalla viestintäpalvelulain 342 §:n 2 momenttia. Kyseisessä lainkohdassa säädetään jo oikaisumenettelyn käyttämisestä eräissä viestintäpalvelulain mukaisissa päätöksissä.

Artiklan 3 kohdan mukaan, jos datan välityspalvelujen suhteen toimivaltainen viranomainen tai data-altruismipohjaisten organisaatioiden rekisteröinnin suhteen toimivaltainen viranomainen ei ryhdy toimiin valituksen perusteella, kaikilla luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, joita asia koskee, on kansallisen lainsäädännön mukaisesti oltava joko oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin tai mahdollisuus hakea muutosta puolueettomalta elimeltä, jolla on asianmukainen asiantuntemus. Valitus-sana viittaa tässä yhteydessä edellä käsiteltyyn 27 artiklan mukaiseen tilanteeseen eli Suomessa valvontailmoitukseen. Niin kutsuttua viivästysvalitusta Suomen lainsäädäntö ei tunne. Suomessa oikeussuojakeinona onkin viivästystilanteissa kantaminen ylimmille laillisuusvalvoille tai hallintolain 8 a luvun mukainen hallintokantelu toimintaa valvovalle viranomaiselle.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Ehdotetut muutokset johtuvat datanhallinta-asetuksen täytäntöönpanosta.

Viestintäpalvelulain 304 §:ssä säädetään Liikenne- ja viestintäviraston erityisistä tehtävistä. Pykälään lisättäisiin Liikenne- ja viestintäviraston tehtäväksi hoitaa datanhallinta-asetuksen 13 ja 23 artiklassa tarkoitetun toimivaltaisen viranomaisen tehtäviä (1. lakiehdotuksessa ehdotettu 304 §:n 1 momentin uusi 19 kohta). Velvoite nimetä yksi tai useampi viranomainen tulee datanhallinta-asetuksesta. Nimettävä viranomainen perustuu kansalliseen harkintaan.

Toimivaltaisena viranomaisena Liikenne- ja viestintäviraston tulee datanhallinta-asetuksen mukaan valvoa datan välityspalveluita ja tunnustettuja data-altruismipohjaisia organisaatioita.

Muilla ehdotuksilla Liikenne- ja viestintävirastolle annettaisiin toimivaltuuksia tähän valvontaan. Ne perustuvat kansalliseen menettelylliseen autonomiaan sekä datanhallinta-asetuksen 34 artiklan yleiseen vaatimukseen säätää seuraamuksista asetuksen rikkomisesta.

Liikenne- ja viestintävirasto voisi antaa huomautuksen datanhallinta-asetuksen tiettyjen velvoitteiden rikkomisesta (1. lakiehdotuksessa ehdotettu 330 §:n uusi 3 momentti). Kyseisen muutoksen kautta viestintäpalvelulain 332 §:ssä säädetty uhkasakko, keskeyttämisuhka ja teettämishukka tulisivat myös käytettäväksi ilman erillistä säädösmuutosta.

Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä datan välityspalvelun tarjoajalle seuraamusmaksun (1. lakiehdotuksessa ehdotettu uusi 334 a §). Kyseisen seuraamusmaksun täytäntöönpano säädettäisiin pantavaksi täytäntöön noudattaen sakon täytäntöönpanosta annettua lakia (1. lakiehdotuksessa ehdotettu 335 §:n uusi 2 momentti). Vastaavasti muutettaisiin sakon täytäntöönpanosta annetun lain soveltamisalaa (2. lakiehdotuksen 1 §:n 2 momentin muutos). Viestintäpalvelulain pääsäännöstä poiketen Liikenne- ja viestintävirasto ei voisi määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta ottaen huomioon seuraamusmaksupäätöksen luonne (1. lakiehdotuksen 344 §:n 2 momentin muutos).

Liikenne- ja viestintävirasto tekisi datanhallinta-asetuksen nojalla päätöksen siitä, voidaanko toimija rekisteröidä tunnustetuksi data-altruismipohjaiseksi organisaatioksi. Tähän päätökseen ehdotetaan sovellettavan oikaisumenettelyä (1. lakiehdotuksen 342 §:n 2 momentin muutos)

Asetukseen sisältyvää liikkumavaraa asettaa lisävaatimuksia datan välityspalveluille ja tunnustetuille data-altruismipohjaisille organisaatioille, periä maksuja datan välityspalveluiden ilmoituksista sekä tehdä kansallisia data-altruismia koskevia järjestelyjä ei ehdoteta tässä vaiheessa käytettävän.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Yritykset

Datan välityspalveluiden velvollisuus tehdä ilmoitus perustuu datanhallinta-asetukseen. Datan välityspalvelut ovat uudentyyppisiä palveluita. Niitä ei ole tunnistettu Suomessa vielä olevan monta (Paavola, Heli (2022): EU:n digisäädösten liiketoimintavaikutukset. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:33, s. 60 ja 63) ja toimijat ovat verrattain pieniä. Näin ollen sääntelystä aiheutuvat kustannukset voivat vaikuttaa toiminnan aloittamiseen tai harjoittamiseen, jos kustannukset koetaan liian suuriksi suhteessa muihin liiketoiminnan tuotantokustannuksiin. Komission arvion mukaan sääntely voisi aluksi vähentää markkinoiden kilpailua 25 %:lla ([SWD\(2020\) 295 final](#) (englanniksi), s. 79 ja [SMART 2019/0024](#) (englanniksi), s. 111 ja 116), jos uudet tai nykyiset toimijat eivät kustannusten takia pysty täyttämään säädettyjä vaatimuksia. Tästä näkökulmasta lisävaatimusten asettaminen toimijoille tai maksujen periminen ilmoituksista ei olisi perustelua (ks. jakso 5.1).

Komissio on arvioinut, että datan välityspalveluille aiheutuisi sertifiointivelvollisuudesta ja ilmoitusvelvollisuudesta 20 000–75 000 euron kertaluonteiset kulut ja uusimisesta 20 000–50 000 euron vuosittaiset kulut vaatimusten laajuudesta ja pakottavuudesta riippuen. Kuluja tasapainottaisi kasvanut asiakaskunta ja liikevaihto. ([SWD\(2020\) 295 final](#) (englanniksi), s. 38, 41 ja 79.) Hyväksytyn datanhallinta-asetuksen mukaan ilmoitus on tehtävä, mutta sertifiointivel-

vollisuutta ei ole. Tämä on otettava huomioon komission lukujen tarkastelussa. Komission vaikutusarvion taustaselvityksestä ilmenee, että ulkopuolisia sertifiointikustannuksia esitetyissä arviossa on 10 000–25 000 euroa. ([SMART 2019/0024](#) (englanniksi), s. 111 ja 116.)

Datanhallinta-asetuksen vaatimuksiin sopeutuminen aiheuttaa siis kustannuksia datan välityspalveluille. Nämä kustannukset eivät kuitenkaan riipu kansallisista täytäntöönpanotoimista, sillä vaatimuksia voi kansallisesti vain lisätä eikä poistaa. Sen sijaan ilmoitusmenettelyistä ja valvonnasta aiheutuviin kustannuksiin voi vaikuttaa mahdollisimman sujuvilla viranomaismenettelyillä, jolloin kustannukset voisivat olla komissio arvioita maltillisemmat (arviot on laskettu työ- ja elinkeinoministeriön sääntelytaakkalaskurilla). Jos ilmoitus tehdään kerran ja jos ilmoituksen tekemiseen menee yhteensä yksi työpäivä asiantuntijalta ja yksi tunti johtajalta, tästä aiheutuisi keskimäärin 330 euron kertakustannus. Jos velvoitteiden täyttämisen varmistuksessa ja viranomaisyhteistyössä menee vuosittain yhteensä yksi työviikko asiantuntijalta ja yksi työpäivä johtajalta, tästä aiheutuu keskimäärin 2 000 euron vuosittaiset kulut.

Julkinen talous – valtionhallinto

Liikenne- ja viestintävirastolle osoitettaisiin uusia viranomaistehtäviä. Tässä roolissa virasto osallistuisi myös Euroopan datainnovaatiolautakunnan työhön. Nämä aiheuttavat virastolle henkilöstökuluja. Tehtäviä on arviolta 1,5 henkilötyövuoden edestä (150 000 euroa): rekisteröinti ja valvonta (0,5 htv), viranomaisyhteistyö Suomessa ja muiden jäsenvaltioiden viranomaisten suuntaan (0,5 htv), viestintä, ohjaus ja neuvonta (0,25 htv) sekä datainnovaatiolautakunta (0,25 htv). Liikenne- ja viestintävirastossa keskimääräinen henkilötyövuoden hinta on viraston mukaan 100 000 euroa. Vuodeksi 2023 Liikenne- ja viestintäviraston resursseja vahvistettiin korottamalla viraston toimintamenoja neljällä miljoonalla eurolla. Osa tästä kohdennetaan EU:n datasääntelyn uusiin viranomaistehtäviin. Kustannukset on siten mahdollista kattaa vuonna 2023 momentin 31.01.02 Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenot määrärahojen puitteissa. Tehtävien asianmukainen hoitaminen jatkossa edellyttää pysyviä resursseja.

Uusiin viranomaistehtäviin kuuluu rekisterinpitotehtäviä. Rekisterinpidon tarkempi määrittely jää kansalliseen harkintavaltaan, mutta huomioon on otettava EU:n yleisen tietosuojasetuksen vaatimukset henkilötietojen käsittelylle. Rekisterinpidosta tulee jonkin verran kustannuksia, mutta se ei edellytä merkittäviä järjestelmä uudistuksia. Rekisterinpitoon liittyy lakisääteisiä arviointeja ja dokumentointeja, mutta niiden henkilöstövaikutus on sisällytetty edellä olevaan arvioon.

Oikeusrekisterikeskus huolehtisi seuraamusmaksusta tehdyn päätöksen täytäntöönpanosta. Koska datan välityspalvelut ovat uudentyyppisiä toimijoita ja toimijoita ei vielä ole monta, seuraamusmaksujen täytäntöönpanosta syntyy Oikeusrekisterikeskukselle lisätyötä vähäisissä määrin. Koska esitetyt arviot seuraamusmaksujen määrästä perustuvat arvioihin ja vastaavalaisten määrältään pieniä seuraamusmaksuja syntyy vuosittainen eri hallinnonaloilla useita, niin niiden yhteisvaikutukset ja kokonaistyömäärän lisääntyminen näkyvät Oikeusrekisterikeskuksen työmäärässä viiveellä ja mahdollinen lisäresursoinnin tarve tulee täsmentymään vasta myöhemmin. Eri hallinnonalojen seuraamusmaksujen täytäntöönpanossa on kyse pysyvälouonteisesta tehtävästä, ja Oikeusrekisterikeskukselle syntyvät seuraamusmaksujen aiheuttaman lisätyön kattamiseen tarvittavat lisämäärärahatarpeet käsitellään vuosittaisissa kehys- ja talousarviomenettelyissä

Datanhallinta-asetus ja ehdotettu lainsäädäntö eivät vaikuta tietosuojavaltuutetun, Kilpailu- ja kuluttajaviraston tai kuluttaja-asiamiehen toimivaltuuksiin. Datanhallinta-asetus ei myöskään tuo niiden valvottavaksi mitään uutta. Ne valvovat jo nyt mahdollisia datan välityspalveluita ja

tunnustettuja data-altruismipohjaisia organisaatioita olemassa olevan toimivaltansa perusteella. Datanhallinta-asetus vaikuttaa niihin pääasiassa siten, että viranomaisten välinen koordinoitustyö voi kasvaa tilanteessa, jossa niiden valvontavastuulla olevan sääntelyn lisäksi on samalla rikottu datanhallinta-asetusta. Samoin voi olla tarve jonkin verran lisätä epävirallista yhteydenpitoa virastojen ajankohtaisista aiheista ja niiden yhteyksistä. Tämä liittyy etenkin siihen, miten datanhallinta-asetuksen tulkinta kehittyy. Uusi sääntely edellyttää myös kaikilta siihen kytkeytyviltä virastoilta siihen perehtymistä, minkä lisäksi asiakkailta voi tulla aluksi tavanomaista enemmän kysymyksiä tai neuvontapyyntöjä. Tästä kaikesta aiheutunee jonkin verran lisätyötä (ks. myös jakso 5.1), jonka määrää ei pystytä tarkasti arvioimaan. Työmäärään vaikuttaa se, paljonko datan välityspalveluita ja tunnustettuja data-altruismipohjaisia organisaatioita lopulta tulee. Tehtävien määrään ja luonteeseen voi vaikuttaa myös arvioitavana olevan toiminnan kansainvälinen ulottuvuus ja rajat ylittävä luonne. Lisäksi jos toimijoiden toimintaan liittyy korkeariskistä henkilötietojen käsittelyä, tämä voi näkyä tietosuojavaltuutetun toimistossa yleisen tietosuoja-asetuksen 36 artiklan mukaisina ennakko kuulemispyyntöinä. Kuitenkin samoista syistä kuin Oikeusrekisterikeskuksen osalta, näiden virastojen työmäärän ei kuitenkaan arvioida tässä vaiheessa olennaisesti lisääntyvän. Muissa lainvalmisteluyhteyksissä on kuitenkin tuotu esille tietosuojavaltuutetun toimiston riittävän resursoinnin tarvetta (ks. esim. PeVL 46/2022 vp, 10 kohta).

4.2.2 Muut ihmisiin kohdistuvat vaikutukset ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset

Ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyt rajoittavat elinkeinovapautta. Nyt vastaavia vaatimuksia ei ole. Rajoitus seuraa kuitenkin suoraan sovellettavasta EU-asetuksesta. Rajoitusten merkittävyyttä käytännössä lisää se, että tiedossa olevat datan välityspalvelut ja mahdolliset tunnustetut data-altruismipohjaiset organisaatiot ovat pieniä yrityksiä tai yhdistyksiä. Rajoituksen merkittävyyttä voidaan vähentää sujuvalla ilmoitus-, rekisteröinti- ja valvontamenettelyllä. Liikenne- ja viestintävirastolle jää harkintavaltaa näiden menettelyiden käytännön toteuttamisessa, vaikka datanhallinta-asetuksessa on menettelyille perusvaatimukset. Toiminnalle asetetut vaatimukset rajoittavat myös elinkeinovapautta, ja yhteentoimivuusvaatimukset ja kansainvälisten tiedonsiirtojen ehdot rajoittavat omaisuuden käyttöä eli ne puuttuvat omaisuuden suojaan. Vaatimukset tulevat kuitenkin suoraan asetuksesta. Vaatimukset ovat uusia ja paikoin yleisluonteisia, joten vaikutusten merkittävyys riippuu niiden soveltamiskäytännöstä. Liikenne- ja viestintävirasto voi Euroopan datainnovaatiolautakunnan jäsenenä pyrkiä vaikuttamaan siihen, että yhteinen tulkintakäytäntö muodostuu oikeasuhtaiseksi.

Viranomaiset

Liikenne- ja viestintävirastolle esitetyt uudet tehtävät koskevat rekisterinpitoa, valvontaa mukaan lukien seuraamusmaksujen määrääminen sekä kansainvälistä yhteistyötä. Tämän lisäksi viraston voi olla tarve osallistua komission asiantuntijaryhmiin, kun asetuksen nojalla annettavia täytäntöönpanosäädöksiä tai delegoituja säädöksiä valmistellaan. Kyse ei sinänsä ole uudentyyppisistä tehtäväkokonaisuuksista virastolle. Kyse on kuitenkin aineellisoikeudellisesti uudesta sääntelystä, mikä vaatii viraston asiantuntijoiden sisäistä kouluttamista sääntelyn sisällöstä. Myös seurannan ja valvonnan järjestäminen (mukaan lukien tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden toimintakertomusten vastaanottaminen) ja käytäntöjen luominen työllistävät virastoa. Oikeudellisen osaamisen lisäksi valvonta edellyttää teknistä osaamista, sillä valvottaviin vaatimuksiin sisältyy tietoturvan ja yhteentoimivuuden varmistamisen kaltaisia kysymyksiä. Tämä voi erityistilanteissa edellyttää maksullisten taustaselvitysten hankkimista viraston ulkopuolelta. Koska kyseessä on uusi EU-säädös, Liikenne- ja viestintävirastolta

voidaan kysyä tavanomaista enemmän neuvontaa. Neuvonnassa olisi otettava huomioon datanhallinta-asetuksen yhteydet muuhun sääntelyyn ja tarvittaessa ohjattava olemaan yhteyttä toiseen viranomaiseen. Esimerkiksi vaikka datan välityspalvelu täyttäisi datanhallinta-asetuksen vaatimukset tietojen käsittelystä, yleisen tietosuojaa-asetuksen vaatimukset eivät välttämättä täyty.

Liikenne- ja viestintävirastolle tulee EU:n datastrategian lainsäädäntöaloitteista useita uusia tehtäviä, jotka ovat osin saman tyyppisiä. Näiden tehtävien hoito on tarkoituksenmukaista järjestää niin, että saavutetaan synergiaetuja. Tähän ei kuitenkaan tarvita lainsäädäntöä. Liikenne- ja viestintävirasto on valmistautunut uusiin EU:n digi- ja datasääntelyn tuomiin tehtäviin muun muassa sisäisesti organisoitumalla ja perustanut organisaatioon datatalousverkoston. Verkosto vastaa erityisesti EU:n digi- ja datasääntelyyn liittyvien viraston uusien tehtävien käytäntöön viemisestä ja kehittämisestä.

Datanhallinta-asetus edellyttää yhteistyötä eri viranomaisilta. Tällaisesta yhteistyöstä on kuitenkin jo kokemusta. Uusi sääntely vaatii kuitenkin kaikilta siihen perehtymistä. Viranomaisten välistä yhteistyötä on käsitelty tarkemmin edellä julkisen talouden vaikutusten yhteydessä.

Datanhallinta-asetuksessa säädetään ilmoituksen ja rekisteröintihakemuksen tekemisestä asiointin näkökulmasta. Liikenne- ja viestintäviraston on mahdollistettava vaadittu mahdollisuus sähköiseen asioimiseen. Sähköinen asiointi on osa jo viraston nykyistä palvelukanavalikoimaa. Kyseisen sähköisen palvelun on kuitenkin täytettävä SDG-asetuksen vaatimukset.

Tietoyhteiskunta, tietosuoja ja turvallisuus

Liikenne- ja viestintäviraston uusissa rekisterinpitöön liittyvissä tehtävissä ei ole arvioitu olevan kyse tiedonhallintalain mukaisista tietoa-aineistoihin tai tietojärjestelmiin tehtävistä olennaisista muutoksista. Rekisteröitävien tietojen määrät arvioidaan vähäisiksi ja luonteeltaan tavanomaisiksi. Liikenne- ja viestintävirastolla on vastaavia tietoja runsaasti muista toimijoista, joita se jo valvoo. Muutoksesta on kuitenkin täytetty tiedonhallinnan muutosvaikutusten arviointilomake yhteistyössä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa (diaarinro VN/4765/2023-LVM-19, saatavissa julkisessa hanketietopalvelussa). Kyse ei ole sellaisesta muutoksesta, joka edellyttäisi yleisen tietosuojaa-asetuksen 35 artiklan mukaisen tietosuojaa koskevan vaikutustenarvioinnin tekemistä lainvalmistelussa.

Datan välityspalveluiden ja data-altruismiorganisaatioiden tavoitteena on helpottaa datan jakamista turvallisesti ja rekisteröidyn tai datan haltijan oikeuksia kunnioittaen. Sujuvalla viranomaistoiminnalla ja hallinnollisen taakan minimoinnilla mukaan lukien ilmoitusten maksuttomuus voidaan ajatella kannustettavan tällaisen toiminnan harjoittamiseen. Tämä on Suomen tietopolitiittisten linjausten mukaista. Näistä linjauksista voidaan nostaa esille tietojärjestelmien hajautus, tiedon jakaminen rajapintojen kautta, yhteentoimivuus EU-tason ratkaisujen kanssa sekä tietojen löydettävyyden, koneluettavuuden, luokittelujen ja kuvailujen parantaminen. Lisäksi kyberturvallisuuden, tietoturvallisuuden ja varautumisen riskien arvioinnista ja hallinnasta on pidettävä jatkuvasti huolta. (Valtioneuvoston selonteko tietopolitiikasta ja tekoälystä [VNS 7/2018 vp](#) ja valtioneuvoston selonteko Suomen digitaalisesta kompassista [VNS 10/2022 vp](#).)

Datan välityspalvelut ja tunnustetut data-altruismiorganisaatiot voivat käsitellä henkilötietoja. Jos niiden toiminnasta tulee laajamittaista, ne voivat käsitellä monen ihmisen tietoja. Tiedot voivat olla arkaluonteisia, kuten terveystietoja. Myös muut kuin henkilötiedot voivat sisältää tietoja, joita ei haluta paljastuvan. Tällaisia ovat esimerkiksi yritysten liikesalaisuudet. Toimi-

valtaisen viranomaisen seuranta- ja valvontatoimenpiteet ovat merkityksellisiä, jotta datan välityspalveluille ja tunnustetuille data-altruismipohjaisille asetettuja vaatimuksia noudatetaan. Vaatimusten tavoitteena on varmistaa tietojenkäsittely asianmukaisuus ja ehkäistä esimerkiksi tietovuotoja ja siten esimerkiksi tieto- ja viestintärikosten uhriksi päätymistä. Ehdotetulla seuraamusmaksulla pyritään osaltaan varmistamaan sääntelyn noudattaminen. Henkilötietojen suojan toteutumisen kannalta on keskeistä, että tietosuoja-asetuksen alaan kuuluvat asiat saatetaan tietosuojavaltuutetun toimistoon.

Rajat ylittävät vaikutukset

Kun datan välityspalvelu on täyttänyt ilmoitusvelvollisuutensa, se voi tarjota datan välityspalveluita kaikissa jäsenvaltioissa (11 artiklan 5 kohta). Datan välityspalvelun, jolla on toimipaikkoja useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa, katsotaan kuuluvan sen jäsenvaltion lainkäyttövaltaan, jossa sen päätoimipaikka sijaitsee (11 artiklan 2 kohta). Näin ollen ilmoituksesta perittävät maksut, viranomaistoiminnan sujuvuus, valvontakäytännöt ja käyttöön otetut seuraamukset voivat vaikuttaa siihen, minne datan välityspalvelut sijoittautuvat sisämarkkinoilla. Väärien kannustimien ehkäisemiseksi Euroopan datainnovaatiolautakunnassa käsitellään toimivaltaisten viranomaisten yhdenmukaisia toimintatapoja datanhallinta-asetuksen soveltamisessa sekä koordinoidaan maksujen ja seuraamusten asettamista (30 artiklan c ja j kohta).

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Lisävaatimusten asettaminen datan välityspalveluille ja tunnustetuille data-altruismipohjaisille organisaatioille

Datanhallinta-asetuksessa on säädetty jo laajasti erityyppisistä vaatimuksista. Vaatimukset ovat toisaalta paikoin varsin yleisluonteisia. Koska datanhallinta-asetuksen sääntely kohdistuu uudentyypiseen toimintaan ja koska sääntelyn soveltamisesta ei vielä ole kokemuksia, ei valmistelussa ole tunnistettu tarvetta asettaa kansallisia lisävaatimuksia. Datanhallinta-asetusta tarkentavan lisäsääntelyn tarvetta vähentää lisäksi se, että Euroopan datainnovaatiolautakunta voi ohjata yleisluonteisten vaatimusten soveltamista. Erinäisten velvoitteiden asettamista elinkeinonharjoittajille on myös perustuslakivaliokunnassa tarkasteltu elinkeinovapauden rajoituksena, mikä edellyttää toimilta välttämättömyyttä.

Yleisesti lisävaatimukset voisivat lisätä kynnystä toiminnan aloittamiseen sekä aiheuttaa lisäkustannuksia toimijoille ja valvontaviranomaisille. Toisaalta lisävaatimukset voisivat lisätä luottamusta toiminnan asianmukaisuuteen. Lisäsääntelyä olisi kuitenkin tässä vaiheessa vaikea puoltaa tällä perusteella. Komissio on arvioinut, että sääntely lisää luottamusta datatalouteen ja datanvälityspalveluihin, mikä helpottaa toiminnan kasvattamisessa ja rahoituksen hankkimisessa. Komission arvion mukaan hyödyt eivät kuitenkaan suuresti kasva sääntelyn intensiivisyyden kasvaessa. ([SWD\(2020\) 295 final](#) (englanniksi), s. 38, 41 ja 52.) Niin ikään kotimaisessa tutkimuksessa on arvioitu, että datanhallinta-asetuksen liiketoimintapotentialivaikutus jää suhteellisen pieneksi datan välityspalveluiden osalta. Suuremman liiketoiminta- ja innovaatiovaikutavuuden on arvioitu syntyvän datan liikkuvuuden lisääntymisen ja markkinoiden kehittymisen kautta. (Paavola, Heli (2022): EU:n digisäädösten liiketoimintavaikutukset. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:33, s. 63.)

Toimivaltainen viranomainen

Hallituksen esityksen valmistelua edeltäneessä työryhmäselvityksessä on arvioitu, mille viranomaiselle datanhallinta-asetuksen mukaiset tehtävät voitaisiin osoittaa. Selvityksen mukaan tarkoituksenmukaisinta olisi keskittää tehtävät Liikenne- ja viestivirastolle. Muita arvioituja viranomaisia olivat Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä tietosuojavaltuutetun toimisto. Arvioinnissa otettiin huomioon viranomaisten nykyiset tehtävät ja toimivaltuudet, osaaminen ja kokemus vastaavista tehtävistä sekä resurssit ja synergiaedut. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2023: Datanhallinta-asetus: kansallinen täytäntöönpano. Työryhmän selvitys. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2023:8, s. 76–82)).

Hallituksen esityksen valmistelussa asiaa on mietitty lisäksi sääntelytaakan näkökulmasta. Jos datan välityspalvelu rikkoo datanhallinta-asetuksen mukaisia velvoitteita, voi toimivaltainen viranomainen aloittaa valvontatoimet. Valvontatoimen kohteena olevalle yritykselle aiheutuu erinäisiä selvityskuluja. Datanhallinta-asetuksen rikkominen voi samalla tarkoittaa niiden säädösten rikkomista, joita tietosuojavaltuutettu, Kilpailu- ja kuluttajavirasto tai kuluttaja-asiamies valvovat. Tällaisessa tilanteessa jonkun näistä osoittaminen datanhallinta-asetuksen mukaiseksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi olisi voinut vähentää valvovien viranomaisten piiriä ja siten vähentää valvonnasta aiheutuvia kuluja. Tätä ei kuitenkaan ole pidetty sellaisena seikkana, joka estäisi pitämästä Liikenne- ja viestintävirastoa tarkoituksenmukaisena toimivaltaisena viranomaisena. Eri viranomaisten valvonnasta aiheutuvaa hallinnollista taakkaa voidaan riittävästi vähentää viranomaisten välisellä yhteistyöllä.

Rekisterisääntely

Hallituksen esityksen valmistelussa on arvioitu, tulisiko rekisteröintitehtävästä antaa datanhallinta-asetusta täydentävää sääntelyä. Datanhallinta-asetuksessa ei ole erityistä kansallista liikkumavaraa rekisterisääntelyn antamiseen. Sääntelyn antaminen perustuisi kansalliseen menettelylliseen autonomiaan ja yleiseen tietosuoja-asetukseen (6 artiklan 1 kohdan c alakohta ja 3 kohta).

Perustuslakivaliokunnan mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4–5 ja PeVL 52/2022 vp, 4 kohta).

Valmistelussa on päädytty siihen, ettei sääntelyn antaminen ole välttämätöntä. Ensinnäkin se, että toimivaltaisen viranomaisen tehtäviin sisältyy rekisterinpitoa, käy viranomaistoiminnan laakisidonnaisuuden näkökulmasta tarpeeksi selvästi ilmi datanhallinta-asetuksesta (13 artiklan 1 kohta ja 23 artiklan 1 kohta). Toimivaltainen viranomainen voi rekisterinpitäjänä määritellä datanhallinta-asetuksen perusteella rekisteriin talletettavat tiedot yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimukset huomioiden. Rekisteriin talletettavia tietoja ovat esimerkiksi ilmoituksen tai hakemuksen tiedot sekä valvontaan liittyvät tiedot. Datanhallinta-asetukseen sisältyy myös säännökset tietojen toimittamisesta komissiolle unionin tason rekisteriin. Toiseksi valmistelussa ei myöskään ole tunnistettu sellaista riskiä, joka edellyttäisi tarkempaa sääntelyä henkilötietojen suojaamiseksi. Perustuslakivaliokunnan mukaan on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tar-

peellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 5). Arkaluonteisten tietojen käsittelyn on oltava välttämätöntä ja sääntelyn täsmällistä ja tarkkarajaista (ks. PeVL 52/2022 vp, 7 kohta). Käsiteltäviä henkilötietoja olisi rajatusti. Ne koskevat lähinnä valvottavien yhteyshenkilöiden nimi- ja yhteystietoja (datanhallinta-asetuksen 11 artiklan 6 kohdan e alakohta). Rekisteriin voisi sisältyä tietoa datanhallinta-asetuksen rikkomisesta ja siitä määrätyistä seuraamuksista (yksi seuraamusharinnan kriteereistä on aiemmat datanhallinta-asetuksen rikkomiset). Kyse olisi kuitenkin oikeushenkilöitä koskevista tiedoista ja hallinnollisista seuraamuksista (vrt. yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artikla, yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan erityiset henkilötietoryhmät ja valtiosääntöisesti arkaluonteisina pidettävät tiedot (PeVL 4/2021 vp, 8 kohta)).

Viranomaisten yhteistyö

Datan välityspalveluiden ja tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden toimintaan voi kohdistua usean viranomaisten valvontaa. Tämän takia datanhallinta-asetuksessa edellytetään, että eri viranomaiset tekevät tarpeen mukaan yhteistyötä. Kansallisen liikkumavaran piiriin jää, miten tämä yhteistyö järjestetään. Kansallisille viranomaisille on jo säädetty oikeudesta saada tietoja toiselta viranomaiselta salassapitosääntöjen estämättä. Valmistelun aikana on harkittu, tulisiko tietojensaantioikeutta täydentää esimerkiksi kuulemis- ja tiedottamisvelvollisuuksilla. Kun viranomaisten keskinäisten tietojensaantioikeuksien on katsottu olevan riittävät, on arvioitu tarkoituksenmukaisimmaksi jättää hallinnon yleislainsäädännön ja virastojen harkintavaltaan muodostaa yhteistyön käytännöt. Sinänsä menettelysääntely voisi tapauskohtaisen joustavuuden kustannuksella lisätä valvontamenettelyn ennakoitavuutta niin viranomaisille itselleen kuin toimijoille.

Maksujen periminen datan välityspalveluilta

Viranomaismaksut voisivat muodostaa yhden esteen aloittaa palveluiden tarjoaminen. Pieniä maksuja ei puolestaan aina ole kannattavaa kerätä. Toimijoita arvioidaan toistaiseksi olevan vähän, joten maksujen perimisellä ei merkittävässä määrin voitane kattaa ilmoitusten käsittelystä ja valvonnasta aiheutuvia kustannuksia. Toisaalta on mahdollista, että suuria toimijoita tulee datan välityspalveluiksi tai että pienet toimijat kasvavat sellaiseksi. Toimivaltaisen viranomaisen työmäärää lisääntyy, kun valvottavien piiri ja niiden toiminta laajenee. Tällaisessa tilanteessa voisi olla syytä arvioida uudestaan maksujen perimistä. Samalla voitaisiin arvioida, onko perusteita käyttää datanhallinta-asetuksen liikkumavaraa siitä, että pk-yrityksiltä ja startup-yrityksiltä peritään alennettuja maksuja tai ne vapautetaan maksuista. Niin ikään, jos muut jäsenvaltiot perivät maksuja, sisämarkkinavaikutusten takia voi olla perusteltua periä maksuja myös Suomessa.

Seuraamusmaksu

Seuraamusmaksun käyttöönottoa on arvioitu edellä 3 jaksossa. Tämän lisäksi on arvioitu seuraamusmaksun määrää. Seuraamusmaksujen suuruus vaihtelee huomattavasti sääntely-yhteyden mukaan. Yksinomaan kansalliseen harkintaan perustuvassa lainsäädännössä on suhtauduttu pidättyvästi enimmäismäärältään huomattavan suuriin seuraamusmaksuihin. Seuraamusmaksun enimmäismäärä on muutamia tuhansia euroja eräissä tuoreissa elinkeino-, maatalous- ja elintarvikesäädöksissä (ks. esim. laki jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisu-

desta (265/2022) 10 §, lannoitelaki (711/2022) 37 §, laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä (1069/2021) 36 §, elintarvikelaki (297/2021 67 §)). Sen sijaan liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalla on olemassa tätä korkeampia seuraamusmaksuja. Ajoneuvolain (82/2021) 193 §:n mukaan oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu voi olla suuruudeltaan enintään 30 000 euroa, mutta kuitenkin enintään yksi prosentti oikeushenkilön edellisen vuoden tilikauden liikevaihdosta.

Tästä huolimatta luonteva vertailukohta on muu digitaalisia palveluita ja tiedon hyödyntämistä koskeva sääntely. Esimerkiksi tietosuoja-asetuksessa ja digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2022/2065 (jäljempänä *digipalvelusäädös*) seuraamusmaksun enimmäistaso on miljoonissa euroissa. Tietosuojavaltuutetun toimiston seuraamuskollegio on määrännyt useita seuraamusmaksuja tietosuoja-asetuksen rikkomisesta. Seuraamusmaksut ovat toistaiseksi vaihdelleet suuruudeltaan muutamasta sadasta eurosta vajaan miljoonaan euroon. Seuraamusmaksu arvioidaan tapauskohtaisesti. Suuruuteen vaikuttaa muun muassa organisaation koko (liikevaihto), rikkomisen vakavuus sekä rikkomisen mahdollinen toistuvuus. Usein seuraamusmaksut ovat olleet muutamasta tuhannesta eurosta sadantuhannen euron ympärille. Viestintäpalvelulain nykyiset seuraamusmaksut ovat suuruudeltaan 1 000–1 000 000 euroa, mutta niillä on tietynlainen yhteys markkinasääntelyyn ja ne määrää markkinaoikeus. Perustellumpi vertailukohta onkin esimerkiksi verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annetun lain (99/2023) oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu, joka on vähintään 1 000 euroa ja enintään 100 000 euroa.

Näin ollen terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annetun lain enimmäismäärää voidaan pitää tässäkin yhteydessä tarkoituksenmukaisena, kun otetaan huomioon datanhallinta-asetuksen rikkomisen mahdolliset vaikutukset laajaan joukkoon, siitä aiheutuva vahingollisuus sekä tarve suojata datan välityspalveluiden asiakkaiden perusoikeuksia. Ehdotetun seuraamusmaksun määrässä on myös tarpeeksi vaihtelua, jotta voidaan ottaa huomioon erityyppiset rikkomukset. Toisaalta seuraamusmaksun enimmäismäärä on maltillinen verrattuna osaan EU:n tieto- ja viestintäsektorin sääntelyyn. Tämä voi johtaa sisämarkkinavaikutuksiin ja tarpeeseen muuttaa seuraamusmaksun määrää Euroopan datainnovaatiolautakunnan suosituksen tai komission näkemyksen perusteella.

Seuraamusmaksusta päättäminen on tietyissä tilanteissa osoitettu monijäseniselle elimelle. Näin on edellä mainituissa tietosuojalaissa ja terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annetussa laissa. Vaikka nyt ehdotettu seuraamusmaksu on sanktioluonteinen ja enimmäismäärältään melko korkea, se ei olisi ankaruudeltaan sellainen, ettei se rinnastuisi viraston nykyisin määräämiin hallinnollisiin seuraamuksiin. Liikenne- ja viestintävirasto tekee jo nykyään päätöksiä, joihin sisältyy huomattava taloudellinen seuraamusuhka. Virasto on esimerkiksi kesällä 2022 määrännyt 100 000 euron uhkasakon teleyritykselle, joka ei ollut täyttänyt sopimuksen tarkastuspalvelulle asetettuja vaatimuksia. Myöskään oikeusturvanäkökohdat eivät välttämättä edellytä seuraamusmaksusta päättämisen osoittamista monijäseniselle elimelle. (Vrt. PeVL 14/2018 vp, s. 19 ja 20.) Esimerkiksi toisin kuin terroristisen verkkosisältösääntelyn mahdollisissa rajatapauksissa, kyse ei ole eri perusoikeuksien punninnasta, ja toisin kuin tietosuojasääntelyn kanssa, seuraamusmaksun enimmäismäärä ei ole miljoonissa euroissa.

Seuraamusmaksua koskevaan pykälään on harkittu momenttia kaksoisrangaistavuuden kiellosta. Momentissa olisi voitu säätää: ”Seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.” Vastaava momentti sisältyy esimerkiksi verkossa tapahtuvaan terroristisen

sisällön levittämiseen puuttumisesta annetun lain 5 §:ään. Lisäksi on harkittu sitä, ettei seuraamusmaksua saisi määrätä, jos sama asia on vireillä tietosuojavaltuutetun toimistossa. Sen tarkoituksena olisi välttää tilanne, jossa kaksoisrangaistavuuden kieltä tosiasiallisesti rajoittaisi tietosuojavaltuutetun mahdollisuutta käyttää toimivaltaansa. Säännös osaltaan turvaisi perusoi-
keuskirjan 8 artiklan 3 kohdan määräystä siitä, että riippumaton viranomainen valvoo henkilö-
tietojen suojaa koskevien sääntöjen noudattamista.

Kaksoisrangaistavuuden kieltä koskevaa momenttia ei kuitenkaan ehdoteta. Kaksoisrangaista-
vuuden kieltä on voimassa yleisenä oikeusperiaatteena. Sitä olisi vaikea säännöstellä kirjoit-
taa kattavaksi. Tietosuojavaltuutettua koskeva säännös voisi johtaa virheelliseen päätelmään
siitä, että yleistä tietosuoja-asetusta voisi valvoa muu kuin tietosuojavaltuutettu. Lisäksi unionin
tuomioistuimen ratkaisujen perusteella kaksoisrangaistavuuden kieltä ei välttämättä koske kaik-
kia samojen tosiseikkojen perusteella määrättyjä seuraamusmaksuja. Näin ollen uuden säänte-
lyn sijaan asiaa selostetaan säännöskohtaisissa perusteluissa.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Muiden jäsenvaltioiden suunnitelmista on saatavilla vasta alustavaa tietoa. Muut jäsenvaltiot
olisivat lähtökohtaisesti nimeämässä yksi tai kaksi toimivaltaista viranomaisista. Viranomaiset
olisivat tyypillisesti olemassa olevia televiestintä- tai kilpailuviranomaisia, mutta osa tehtävistä
voitaisiin antaa myös tietosuojaviranomaisille.

Ruotsissa selvityshenkilö on julkaissut ehdotuksensa kansallisesta täytäntöönpanosta heinä-
kuussa 2023 (Genomförande av EU:s dataförvaltningsförfordning, Ds 2023:24). Ehdotuksen
mukaan Ruotsissa asetuksen 3 ja 4 luvun mukainen toimivaltainen viranomainen olisi Post- och
telestyrelsen (Posti- ja telehallitus). Mahdollisia seuraamuksia asetuksen rikkomisista olisivat
muistutus, uhkasakko ja sanktiomaksu (5 000–10 000 000 kruunua). Selvityshenkilö myös mah-
dollistaisi toimivaltaiselle viranomaiselle maksujen perimisen datan välityspalveluilta.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnos oli lausuntopalvelu.fi-sivustolla avoimessa lausuntomenettelyssä
6.4.–5.5.2023. Lausuntokierros on alle kuusi viikkoa, koska ehdotetut lainmuutokset ovat ver-
rattain suppeita ja koska esitys pohjautuu työryhmäselvitykselle, josta on jo järjestetty lausun-
tokierros.

Lausunnonantajat kannattivat esityksen perusratkaisuja tai eivät lausuneet niistä erikseen. Osa
lausunnonantajista kiinnitti huomiota Liikenne- ja viestintäviraston riittävään resursointiin sekä
täytäntöönpanon aikatauluun. Annetuissa lausunnoissa keskityttiin pitkälti yksittäisiin muutos-
ehdotuksiin.

Oikeusministeriön lausunnon perusteella 3.4 jaksossa on täsmennetty, milloin kyse on kansal-
lisesti tarkasteltuna hallintoasiasta, kantelusta ja valituksesta. Lisäksi ehto ”eikä kehotuksesta
huolimatta kohtuullisessa määräajassa oikaise menettelyään” (ehdotetun 334 a §:ssä) on pois-
tettu esityksestä, sillä se olisi sekoittanut ehdotettua seuraamuskokonaisuutta.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotetun 335 §:n 2 momentin seuraamusmaksun täytäntöönpa-
nomenettely eroaa kyseisen pykälän 1 momentissa säädetyistä lain 333 ja 334 §:ien jo olemassa
olevista seuraamusmaksuista. Näiden pykälien täytäntöönpanoon sovelletaan verojen ja mak-
sujen täytäntöönpanosta annettua lakia. Oikeusministeriö katsoo, että kaikkien Oikeusrekisteri-
keskuksen täytäntöön pantaviksi tulevien seuraamusmaksujen täytäntöönpanossa tulee soveltaa
sakon täytäntöönpanosta annettua lakia eikä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettua

lakia. Näin ollen oikeusministeriö on ehdottanut, että lain 335 §:ssä muutettaisiin täytäntöönpanomenettely lain 333 ja 334 §:ien osalta. Myös Oikeusrekisterikeskus on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota siihen, että lainsäädännön yhdenmukaisuuden takia myös teleyrityksen seuraamusmaksun sekä televisio- ja radiotoiminnan harjoittajan seuraamusmaksun täytäntöönpanolakia olisi tärkeä arvioida samassa yhteydessä. Oikeusministeriö kiinnitti huomiota myös siihen, että täytäntöönpanomenettelyyn ehdotetun muutoksen vuoksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 333 ja 334 §:ssä tarkoitettut seuraamusmaksut tulisi mainita myös sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 2 momentissa.

Näiden johdosta ei ole tehty muutoksia esitykseen, koska vireillä on erillinen hanke sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muutoksenhakusäännösten muutostarpeesta (diaarinro VN/24866/2022). Kyseisessä hankkeessa selvitetään, miltä osin muutoksia voidaan tehdä, sillä esimerkiksi teledirektiivissä on vaatimuksia täytäntöönpanokelpoisuudesta.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että vakiintuneesti rangaistusluonteiset seuraamusmaksut ovat täytäntöönpanokelpoisia oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 122 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti. Viestintäpalvelulain 344 §:n 2 momentissa säädetään kuitenkin poikkeuksesta tähän. Momentin nojalla seuraamusmaksun määrännyt viranomainen voisi määrätä seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vailla lainvoimaa. Oikeusministeriön käsityksen mukaan sääntelyä tulisi tältä osin muuttaa siten, että seuraamusmaksujen täytäntöönpanokelpoisuuteen ei sovelleta pykälän 2 momenttia. Myös Oikeusrekisterikeskus on kiinnittänyt asiaan huomiota ja esittänyt, että seuraamusmaksut rajattaisiin selkeästi soveltamisalan ulkopuolelle niistä päätöksistä, joita tulee päätöksen tekijän määräyksestä noudattaa muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Lausuntojen perusteella viestintäpalvelulain 344 §:n 2 momenttia muutettaisiin nyt ehdotetun seuraamusmaksun osalta. Muiden viestintäpalvelulain seuraamusmaksujen osalta muutoksia voidaan arvioida osana erillistä hanketta sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muutoksenhakusäännösten muutostarpeesta.

Valtiovarainministeriön mukaan Liikenne- ja viestintäviraston henkilötöyvuosisälisäyksen kustannusarvio olisi relevantti tieto päätöksentekijälle. Tieto on lisätty taloudellisten vaikutusten arvioon. Esitys on muutettu budjettilaiksi. Valtiovarainministeriön mukaan maksujen perimisen kannattavuutta tulee arvioida säännöllisin väliajoin. Tästä on lisätty virke 9 jaksoon toimeenpanosta ja seurannasta. Valtiovarainministeriön lausunnon perusteella on tehty tiedonhallinnan muutosvaikutusten arviointi.

Liikenne- ja viestintävirasto ehdotti, että päätökseen rekisteröidä yhteisö tunnustetuksi data-altuismipohjaiseksi organisaatioksi sovellettaisiin oikaisumenettelyä. Lausunnon perusteella viestintäpalvelulain 342 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi.

Oikeusrekisterikeskus on lausunnossaan arvioinut, että datanhallinta-asetukseen perustuvien uusien seuraamusmaksujen johdosta tarvittava lisähenkilöstön määrä keskukselle on 0,1 henkilötyövuotta. Sanallinen arvio ”lisätyötä vähäisissä määrin” näyttäytyy tässä yhteydessä tarkoituksenmukaisempana kuin numeerinen arvio.

Tietosuojavaltuutetun toimisto toivoi konkreettisempia käytännön esimerkkejä datanhallinta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvista tilanteista, jotka voivat edellyttää viranomaisten välistä yhteistyötä ja asiasta tiedottamista. Tietosuojavaltuutetun toimisto toivoi myös selkeämpää ja yksityiskohtaisempaa ne bis in idem -kiellon soveltumisen arviointia ja siihen liittyvän EU-tuomioistuimen ratkaisukäytännön analysointia. Tietosuojavaltuutetun toimiston mukaan, mikäli arvioitavaan toimintaan liittyy henkilötietojen käsittelyä, tietosuojasääntelyn ensisijaisuus voitaisiin huomioida valvontaa ohjaavana periaatteena esimerkiksi siten, että lähdetäisiin aina sen

arviointista, täyttääkö toiminta tietosuojasääntelyn edellytykset ja vasta tämän jälkeen arvioitaisiin yleisluonteisempien datanhallinta-asetuksen mukaisten velvoitteiden täyttymistä. Tietosuojavaltuutetun toimisto katsoi, että eräiden datanhallinta-asetuksen ja tietosuoja-asetuksen säännösten samankaltaisuudet on hallituksen esitysluonnoksessa tunnistettu lähtökohtaisesti hyvin, mutta niitä koskeva syvällisempi arviointi jää esitysluonnoksesta puuttumaan. Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa kuvattiin niitä mekanismeja, joiden kautta datanhallinta-asetus voi vaikuttaa sen työmäärään. Esitystä on täsmennetty näiltä osin.

Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa katsotaan, että osa datanhallinta-asetuksen velvoitteista voi olla lähtökohdiltaan päinvastaisia tietosuoja-asetuksessa asetettujen velvoitteiden kanssa. Tämän johdosta ei ole tehty muutoksia esitykseen, koska datanhallinta-asetuksen velvoitteet ovat yleisluonteisia ja niistä ei ole vielä tulkintakäytäntöä ja koska esityksessä on tuotu jo esille datanhallinta-asetuksen säännös siitä, että ristiriitatilanteessa sovelletaan asiaan kuuluvaa henkilötietojen suojaa koskevaa unionin oikeutta tai kansallista lainsäädäntöä.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

304 §. *Liikenne- ja viestintäviraston erityiset tehtävät.* Pykälään lisättäisiin uusi 19 kohta. Siinä datanhallinta-asetuksen 3 ja 4 luvun mukaiset toimivaltaisen viranomaisen tehtävät osoitettaisiin Liikenne- ja viestintävirastolle. Liikenne- ja viestintävirasto olisi jatkossa asetuksen 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu viranomainen, jolla on toimivalta toteuttaa datan välityspalvelujen ilmoitusmenettelyyn liittyvät tehtävät, sekä 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen, joka vastaa tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden julkisesta kansallisesta rekisteristä. Pykälällä pantaisiin täytäntöön edellä mainitut artiklat.

Datan välityspalvelujen suhteen toimivaltaisena viranomaisena Liikenne- ja viestintävirasto vastaisi asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin datan välityspalveluiden tarjoajiin sovellettavasta ilmoitusmenettelystä (ks. 11 artikla sekä johdanto-osan 38–40 perustelukappale). Asetuksen 14 artiklan nojalla virasto valvoisi, että datan välityspalveluiden tarjoajat täyttävät asetuksen 3 luvun vaatimukset, ja virasto voisi kohdistaa näihin tarvittaessa valvontatoimenpiteitä: määrätä hallinnollisin menettelyin varoittavia taloudellisia seuraamuksia, vaatia lykkäystä datan välityspalvelun tarjoamisen aloittamiselle, vaatia palvelun tarjoamisen keskeyttämistä tai vaatia datan välityspalvelun tarjoamisen lopettamista, jos vakavia tai toistuvia rikkomisia ei ole korjattu (14 artiklan 3, 4, 5 ja 6 kohdat). Viraston olisi pyydettävä komissiota poistamaan palvelun tarjoaja datan välityspalvelun tarjoajien rekisteristä, kun se on määrännyt palvelun tarjoamisen lopettavaksi sekä ilmoitettava jokainen palvelun tarjoajan uudelleenilmoitus komissiolle (14 artikla 4 kohta). Vaikka komissio ylläpitää unionitason rekisteriä datan välityspalveluista, olisi ilmoitusmenettelyä ja valvontaa varten käytännössä ylläpidettävä myös jonkinasteista kansallista rekisteriä. Lisäksi Liikenne- ja viestintävirastolla olisi oikeus saada valvottavalta tietoja vaatimusten noudattamisen todentamiseksi (14 artiklan 2 kohta). Liikenne- ja viestintäviraston olisi myös tehtävä ja kehitettävä yhteistyötä ja vaihdettava tietoja asiaankuuluvien alakohtaisten viranomaisten kanssa (13 artiklan 3 kohta).

Datanhallinta-asetuksessa on jonkin verran menettelysääntelyä toimivaltuuksien käyttämisestä. Niiden lisäksi sovellettaisiin täydentävästi kansallista sääntelyä. Sovellettavaksi tulisivat viestintäpalvelulain lisäksi muun muassa hallintolaki ja uhkasakkolaki. Hallintolain vaatimukset hyvästä hallinnosta korostuisivat etenkin toiminnan keskeyttämistä ja lopettamista koskevilla päätöksillä. Datanhallinta-asetuksen mukaan keskeyttämistä voidaan vaatia, kunnes palvelun ehtoja on muutettu datan välityspalvelujen suhteen toimivaltaisen viranomaisen pyytämällä ta-

valla. Toiminnan lopettamista koskeva päätös on asetuksessa sidottu toistuviin tai vakaviin rikkomuksiin, joita ei ole korjattu, vaikka asiasta on huomautettu (vrt. PeVL 65/2014 vp, s. 2–3). Koska elinkeinotoiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen on huomattava puuttuminen elinkeinovapauteen, kyseessä tulisi valtiosääntöisistä syistä olla mahdollisimman viimesijaiset keinot silloin, kun muut keinot eivät riitä turvaamaan muiden oikeuksien toteutumista.

Data-altruismipohjaisten organisaatioiden rekisteröinnistä vastaavana toimivaltaisena viranomaisena Liikenne- ja viestintäviraston olisi pidettävä julkista kansallista rekisteriä tunnustetuista data-altruismipohjaisista organisaatioista ja päivitettävä sitä säännöllisesti (17 artiklan 1 kohta). Kun yhteisö on tehnyt rekisteröitymisilmoituksen, on viraston tarvittavat tiedot saatuaan ja hakemuksen arvioituaan rekisteröitävä yhteisö kahdentoista viikon kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta, mikäli yhteisö täyttää rekisteröintiä koskevat vaatimukset (19 artiklan 5 kohta). Viraston tulee ilmoittaa komissiolle kaikista rekisteröinneistä sekä rekisteröityjen tietojen muutoksista sekä julkaistava rekisterissä tietyt asetuksessa säädetyt tiedot rekisteröityneistä yhteisöistä (19 artiklan 5, 6 ja 7 kohta). Lisäksi viraston on tehtävät yhteistyötä asiaankuuluvien alakohtaisten viranomaisten kanssa sekä asiaankuuluvaan tietosuojaviranomaisen kanssa, jos tällaiset tehtävät liittyvät henkilötietojen käsittelyyn (23 artiklan 3 kohta).

Liikenne- ja viestintäviraston tulisi myös seurata data-altruismipohjaisten organisaatioiden niille asetuksen 4 luvussa asetettujen vaatimusten noudattamista (24 artiklan 1 kohta). Virastolla olisi valtuudet pyytää organisaatioilta tietoja vaatimusten noudattamisen todentamiseksi (24 artiklan 2 kohta). Viraston olisi ilmoitettava vaatimuksien rikkomisesta data-altruismiorganisaatiolle ja annettava tälle mahdollisuus esittää näkemyksensä 30 päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta (24 artiklan 3 kohta). Lisäksi virastolla olisi valtuudet vaatia laiminlyönnin lopettamista ja se on toteutettava aiheelliset ja oikeasuhteiset toimenpiteet vaatimusten noudattamisen varmistamiseksi (24 artiklan 5 kohta). Viraston olisi julkistettava päätös nimityksen "unionissa tunnustettu data-altruismipohjainen organisaatio" käyttämisen kumoamisesta, jos organisaatio on menettänyt oikeutensa käyttää nimitystä (24 artiklan 5 kohta).

Liikenne- ja viestintävirastolla olisi valvontaviranomaisena käytössä myös viestintäpalvelulain 330, 332 ja 334 a §:ssä säädetyt sekä nyt ehdotetut keinot.

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voisi tehdä toimivaltaisena viranomaisena toimivalle Liikenne- ja viestintävirastolle valituksen missä tahansa asetuksen soveltamisalaan kuuluvassa asiassa (27 artiklan 1 kohta). Viranomaisen on ilmoitettava valituksen tekijälle valituksen käsittelyn etenemisestä ja siitä tehdystä päätöksestä sekä asetuksen 28 artiklassa säädetyistä oikeussuojakeinoista (27 artiklan 2 kohta).

Datan välityspalveluiden suhteen ja data-altruismipohjaisten organisaatioiden rekisteröinnin suhteen toimivaltaisena viranomaisena Liikenne- ja viestintävirasto osallistuisi datainnovaatiolautakunnan toimintaan (29 artiklan 1 ja 2 kohta).

Liikenne- ja viestintäviraston uusi tehtävä ei muuta muiden viranomaisten toimivaltuuksia. Muun muassa Kilpailu- ja kuluttajavirasto, kuluttaja-asiamies ja tietosuojavaltuutettu jatkavat vastuullaan olevan sääntelynsä valvomista. Esimerkiksi yleistä tietosuojasetusta koskevat asiat tulisi jatkossakin hallintolain 21 §:n nojalla siirtää tietosuojavaltuutetun toimistoon. Viranomaisten on tarvittaessa tehtävä yhteistyötä (13 artiklan 3 kohta ja 23 artiklan 3 kohta, viestintäpalvelulain 308 § sekä hallintolain 10 §).

330 §. Valvontapäätös. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto voisi antaa huomautuksen datan välityspalveluiden tarjoajalle tai data-altruismiorganisaatolle momentissa luetelluissa tilanteissa. Uusi 3 momentti perustuu asiallisesti pykälän 1 momenttiin. Pykälällä pantaisiin osaltaan täytäntöön asetuksen 34 artikla.

Ensinnäkin huomautus voitaisiin antaa asetuksen 11 artiklassa säädetyn datan välityspalvelujen tarjoajan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta sekä 12 artiklassa säädettyjen datan välityspalveluiden tarjoamisen edellytysten rikkomisesta. Huomautus voitaisiin antaa myös sille, joka rikkoo asetuksen 18, 20, 21 ja 22 artiklassa säädettyjen tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden rekisteröintiä koskevia edellytyksiä. Lisäksi huomautus voitaisiin antaa sille, joka rikkoo asetuksen 31 artiklassa säädettyjä muiden kuin henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevia edellytyksiä. Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi 31 artiklan noudattamista vain asetuksen 3 ja 4 luvussa tarkoitettujen datan välityspalveluiden tarjoajien ja data-altruismiorganisaatioiden osalta. Samalla kun virasto antaisi huomautuksen, sen olisi velvoitettava toimijaa korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa ajassa. Virasto voisi tämän velvoitteen tehosteeksi asettaa 332 §:n mukaisesti uhkasakon taikka keskeyttämis- tai teettämishuhan. Virasto määräisi kohtuullisen ajan korjaaville toimenpiteille. Se riippuisi muun muassa rikkomuksen vakavuudesta ja luonteesta.

Koska huomautus on lievin valvontakeinoista, sitä voitaisiin käyttää ensisijaisena keinona valvoa toimijoita. Mikäli huomautusta ei pidettäisi tekoon nähden riittävänä tai jos laiminlyönti huomautuksesta huolimatta jatkuisi, siirryttäisiin ankarampiin keinoihin.

334 a §. Datan välityspalvelujen tarjoajan seuraamusmaksu. Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädetäisiin seuraamusmaksusta, jonka Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä datan välityspalveluiden tarjoajalle, jos se rikkoo tai laiminlyö asetuksessa säädettyä ilmoitusvelvollisuutta, palvelun tarjoamisen edellytyksiä tai muiden kuin henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevia edellytyksiä. Pykälällä pantaisiin osaltaan täytäntöön asetuksen 34 artikla.

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin, mistä datanhallinta-asetuksen loukkauksista Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä seuraamusmaksun. Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä vain datan välityspalveluiden tarjoajalle. Seuraamusmaksu edellyttäisi syyksiluettavuutta eli tahallisuutta tai huolimattomuutta.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin seuraamusmaksun suuruudesta. Se olisi vähintään 1000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Jotta seuraamuksella olisi riittävä ennalta estävä vaikutus, tulisi maksun suuruuden olla riittävä. Liikenne- ja viestintäviraston tulisi varmistaa, että sanktio ja sen määrä ovat suhteessa tekoon nähden. Esimerkiksi 11 artiklan ilmoitusvelvollisuuden vähäisestä rikkomisesta asetettavan maksun olisi oltava pienempi sanktio kuin 12 artiklan velvoitteiden rikkomisen osalta asetettavan maksun. Niin ikään 12 artiklan mukaiset velvoitteet eivät ole keskenään rinnasteisia. Asetuksen ratiota vasten esimerkiksi välitettävän datan käyttäminen välityspalvelun tarjoajan omiin tarkoituksiin olisi huomattavasti moitittavampi teko kuin laiminlyönnit välitystoiminnasta ylläpidettävässä selosteessa, jos toiminta on muutoin asianmukaista.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin seuraamusmaksun kokonaisarvioinnista ja siinä huomioon otettavista seikoista. Seuraamusmaksun suuruuden määrittäminen tulisi oikeasuhtaisuusvaatimuksen mukaisesti perustua kokonaisarvointiin. Datanhallinta-asetuksen 34 artiklan 2 kohdassa säädetään ohjeellisesti niistä kriteereistä, jotka voidaan huomioida viranomaisen määrittäessä seuraamuksen tyyppejä ja tasoa. Nämä seikat säädetäisiin huomioon otettaviksi. Seuraamusmaksun suuruudessa olisi siten otettava huomioon: a) rikkomisen luonne, vakavuus, laajuus ja kesto, b) datan välityspalvelujen tarjoajan toteuttamat toimet rikkomisen aiheuttaman vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi, c) datan välityspalvelujen tarjoajan mahdolliset aiemmat

rikkomiset, d) datan välityspalvelujen tarjoajan rikkomisen johdosta saamat taloudelliset edut tai niiden välttämät tappiot, jos tällaiset voitot tai tappiot voidaan luotettavasti osoittaa sekä e) mahdolliset muut tapauksen olosuhteisiin sovellettavat raskauttavat tai lieventävät tekijät.

Koska rangaistusluontoiset seuraamusmaksut rinnastuvat ankaruudeltaan sakkorangaistukseen, ei niille ehdoteta perittävän viivästyskorkoa tai muuta viivästysseuraamusta.

Asetuksen ja tämän pykälän mukaan tehtäviin viranomaispäätöksiin haetaan muutosta siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Muutoksenhausta on informatiivinen säännös viestintäpalvelulain 344 §:n 1 momentissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä. Mainitut kolme kriteeriä olisivat toisilleen vaihtoehtoisia. Seuraamuksen sijasta voitaisiin antaa esimerkiksi 330 §:ssä säädetty huomautus.

Momentissa säädetyn lisäksi seuraamusmaksua ei saisi määrätä, jos se johtaisi kaksoisrangaistavuuden kiellon loukkaamiseen. Kaksoisrangaistavuuden kiellosta määrätään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 50 artiklassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklassa. Kaksoisrangaistavuuden kiello on voimassa yleisenä oikeusperiaatteena.

Näin ollen seuraamusmaksua ei voitaisi määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinna, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei voitaisi määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Datavälityspalveluiden toimintamallit ja välitettävä data vaihtelevat, mutta mahdollisesti huomioon otettavaksi tulisivat esimerkiksi rikoslain (39/1889) 30 luvun 6 §:ssä säädetty yrityssalaisuuden väärinkäyttö sekä 38 luvun 3 §:ssä säädetty viestintäsalaisuuden loukkaus ja 4 §:ssä säädetty törkeä viestintäsalaisuuden loukkaus. Rikosoikeudellisia seuraamuksia keskeisempiä kaksoisrangaistavuuden arvioinnissa olisivat kuitenkin muut hallinnolliset seuraamusmaksut. Kahden hallinnollisen seuraamusmaksun määräämistä samojen tosiseikkojen perusteella on käsitelty etenkin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä (asiat C-117/20 bpost sekä C-151/20 Nordzucker). Ratkaisut koskevat kilpailuoikeutta, mutta niillä voi olla laajempaa merkitystä (ks. asia C-117/20 bpost, 35 kohta).

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin seuraamusmaksun määräämisoikeuden vanhentumisesta. Liikenne- ja viestintävirasto ei saisi määrätä seuraamusmaksua, jos päätöstä ei ole tehty viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin siitä, että seuraamusmaksu määrättäisiin maksettavaksi valtiolle.

335 §. Seuraamusmaksun täytäntöönpano. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Sen mukaan seuraamusmaksu pannaan täytäntöön noudattaen, mitä sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään. Seuraamusmaksu vanhenisi viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen päätöksen tekemisestä. Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta säädettäisiin viestintäpalvelulain 344 §:n 2 momentissa. Valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei estä päätöksen täytäntöönpanoa asiassa, jossa tarvitaan valituslupa (oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 122 §:n 2 momentti). Säännöksen mukaan seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtisi Oikeusrekisterikeskus. Pykälällä pantaisiin osaltaan täytäntöön asetuksen 34 artikla.

342 §. Oikaisuvaatimus. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi päätösryhmä, johon sovellettaisiin oikaisumenettelyä. Oikaisua haettaisiin datanhallinta-asetuksen 19 artiklan 5 kohdan mukaiseen päätökseen. Kyseisen kohdan nojalla Liikenne- ja viestintäviraston on rekisteröitävä yhteisö tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden julkiseen kansalliseen rekisteriin kahdentoista viikon kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta, jos yhteisö on toimittanut vaaditut tiedot ja täyttää säädetyt edellytykset. Oikaisumenettelyn käyttö on tarkoituksenmukaista, koska rekisteröinti edellyttää harkintavallan käyttöä sen suhteen, täyttääkö organisaatio datanhallinta-asetuksen asettamat edellytykset.

Ehdotettu muutos ei suoraan perustu datanhallinta-asetukseen, vaan kansallisiin linjauksiin oikaisumenettelyn käyttöalasta. Ehdotus on yhteensopiva asetuksen 28 artiklan 1 kohdan vaatimusten kanssa (oikeus tehokkaasiin oikeussuojakeinoihin), koska oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen voi hakea muutosta (hallintolaki 49 b §:n 3 momentti sekä laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 7 §:n 2 momentti).

344 §. Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin ehdotettu 334 a § seuraamusmaksusta datan välityspalveluiden tarjoajalle. Ehdotetulla muutoksella mainittu seuraamusmaksu rajattaisiin ulkopuolelle niistä päätöksistä, joita tulee päätöksen tekijän määräyksestä noudattaa muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomaisen toisin määrää. Vakiintuneesti rangaistusluonteiset seuraamusmaksut ovat täytäntöönpanokelpoisia vain lainvoimaisina ja täytäntöönpanokelpoisuus määräytyy oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 122 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 344 §:n 2 momentissa säädetty on poikkeus tähän.

Ehdotettu muutos ei suoraan perustu datanhallinta-asetukseen, vaan kansallisiin linjauksiin päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta. Ehdotus on yhteensopiva asetuksen 28 artiklan 1 kohdan vaatimusten kanssa (oikeus tehokkaasiin oikeussuojakeinoihin).

7.2 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Lain soveltamisala. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 28 kohta siitä, että sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 334 a §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu pannaan täytäntöön siten kuin tässä laissa säädetään.

8 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian. EU:n datanhallinta-asetuksen soveltaminen alkaa 24.9.2023.

Liikenne- ja viestintävirasto voi ennen lain voimaantuloa ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

9 Toimeenpano ja seuranta

Datanhallinta-asetuksella perustetaan Euroopan datainnovaatiolautakunnaksi kutsuttava asiantuntijaryhmä. Se neuvoo ja avustaa komissiota yhtenäisten toimintatapojen ja yhteentoimivuuden edistämiseksi. Datainnovaatiolautakunta tekee strategista työtä, mutta työhön kuuluu myös teknistä osaamista vaativia kokonaisuuksia esimerkiksi yhteentoimivuuskysymyksissä. Lautakunnan tehtäviin kuuluu lisäksi muun muassa maksujen ja seuraamusten koordinointi. Jäsenvaltioiden on esimerkiksi otettava seuraamuksia koskevista säännöissään huomioon lautakunnan suositukset. Liikenne- ja viestintävirasto osallistuisi lautakunnan työhön, mitä kautta lautakunnan työhön voidaan vaikuttaa ja työstä saadaan tietoa.

Datanhallinta-asetuksen sisältyy niin sanottu uudelleentarkastelulauseke. Komission tulee asetuksen 35 artiklassa säädetyn mukaan arvioida asetusta viimeistään 24.9.2025. Komission tulee esittää Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle kertomus tärkeimmistä havainnoistaan. Kertomukseen liitetään tarvittaessa lainsäädäntöehdotuksia. Kertomuksessa on tarkasteltava erityisesti seuraamuksia koskevien sääntöjen soveltamista ja toimivuutta, asetuksen soveltamista unioniin sijoittautumattomiin datan välityspalvelujen tarjoajiin ja tunnustettuihin data-altruismipohjaisiin organisaatioihin sekä tunnustettujen data-altruismipohjaisten organisaatioiden tyyppiä ja niiden tavoitteita.

Lisäksi asetuksessa edellytetään, että jäsenvaltiot toimittavat komissiolle kyseisen kertomuksen laatimiseen tarvittavat tiedot. Asetuksen toimeenpanosta on siten kansallisesti kerättävä tietoa viimeistään raportointia varten. Tiedot saataisiin pääasiassa Liikenne- ja viestintävirastolta.

Liikenne- ja viestintävirastolle kertyy tieto ilmoituksen tehneistä datan välityspalveluista, minkä perusteella voidaan tarpeen mukaan arvioida, onko maksujen perimisen aloittaminen kannattavaa.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2024 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esitykseen sisältyy uusia viranomaisvalvontaan liittyviä tehtäviä, jotka lisäävät Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviä ja resurssitarpeita. Resurssitarpeet on perusteltu ja eritelty esityksen 4.2.1 jaksossa.

11 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Datanhallinta-asetuksen ilmoitus- ja rekisteröintimenettely sekä toiminnalle asetetut vaatimukset rajoittavat perustuslain 18 §:ssä sekä EU:n perusoikeuskirjan 16 artiklassa turvattua elinkeinovapautta mukaan lukien sopimusvapaus. Yhteentoimivuusvaatimukset ja kansainvälisten tiedonsiirtojen ehdot rajoittavat myös omaisuuden käyttöä ja ovat siten merkityksellisiä perustuslain 15 §:n, perusoikeuskirjan 17 artiklan sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 1. lisäpöytäkirjan 1 artiklan kannalta. Ilmoitus- ja rekisteröintimenettely sisältävät lisäksi henkilötietojen käsittelyä. Huomioon on siten otettava perustuslain 10 §, perusoikeuskirjan 7 ja 8 artikla sekä ihmisoikeussopimuksen 8 artikla. Näiltä osin ei kuitenkaan ehdoteta suoraan sovellettavan asetuksen päälle kansallista sääntelyä. Siksi näitä perus- ja ihmisoikeuslottuvuuksia on tarkasteltu vaikutusarviointijaksossa siitä näkökulmasta, miten oikeudet toteutuvat ja turvataanko ne riittävästi.

Datanhallinta-asetuksen toimivaltaisia viranomaisia koskeva sääntely on merkityksellistä perustuslain 2 §:n viranomaistoiminnan lakisidonnaisuuden sekä perustuslain 21 §:n hyvän hallinnon näkökulmasta. Datanhallinta-asetuksen seuraamussääntely on merkityksellistä perustuslain 21 §:ssä, perusoikeuskirjan 47 § artiklan ja ihmisoikeussopimuksen 13 artiklassa turvatun oikeusturvan kannalta. Se on lisäksi merkityksellistä rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ja kaksoisrangaistavuuden kiellon kannalta. Niiltä osin merkityksellisiä ovat perustuslain 8 §, perusoikeuskirjan 49 ja 50 artikla sekä ihmisoikeussopimuksen 7 artikla ja 7. lisäpöytäkirjan 4 artikla. Seuraamusmaksulla puututtaisiin omaisuuden suojaan. Itsekriminointisuoja puolestaan ilmenee nimenomaisesti kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklan 3 kappaleen g kohdasta, ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen

ratkaisukäytännön mukaan suoja liittyy myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan mukaisesti oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimuksiin. Itsekriminointisuoja on merkityksellinen myös oikeusturvaa koskevan perustuslain 21 §:n kannalta.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset. Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta. (Ks. esim. PeVL 58/2022 vp, 4 kohta.)

Toimivaltainen viranomainen

Datanhallinta-asetuksessa velvoitetaan jäsenvaltiot nimeämään asetuksen 3 ja 4 luvun toimeenpanoon toimivaltainen viranomainen. Velvoite viranomaisen nimeämiseen tulee suoraan asetuksesta. Kansalliseen harkintavaltaan jää, nimitäänkö yksi vai useampi viranomainen ja mitä nämä viranomaiset ovat. Asetuksessa on jonkin verran sääntelyä ilmoitus- ja rekisteröintimenettelystä, mutta tarkempi menettelysääntely jää kansallisen menettelyllisen autonomian piiriin.

Datanhallinta-asetuksen mukaiset tehtävät säädettäisiin Liikenne- ja viestintävirastolle (1. lakiehdotuksen 304 §:n uusi 19 kohta). Perustuslakivaliokunta on viranomaisten toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä arvioidessaan pitänyt arvion lähtökohtana myös sitä, että viranomaisen toimivaltuuksien sääntely on merkityksellistä perustuslain 2 §:n 3 momentissa vahvistetun oikeusvaltioperiaatteen kannalta (PeVL 51/2006 vp, s. 2/I). Julkisen vallan käytön tulee perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan perustua lakiin, ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Lähtökohtana on, että julkisen vallan käytön tulee olla aina palautettavissa eduskunnan säätämässä laissa olevaan toimivaltaperusteeseen. Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. (PeVL 19/2021 vp, 15 kohta viittauksiin.) Toimivaltaisen päätöksentekijän tulee käydä ilmi laista yksiselitteisesti (PeVL 18/2021 vp, 2 kohta). Toimivaltasääntely on valiokunnan käsityksen mukaan yleensä merkityksellistä myös perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien näkökulmasta (ks. PeVL 10/2016 vp, s. 3). Kun viranomaiselle annetaan uusia tehtäviä, niiden tulisi sopia tälle viranomaiselle (ks. PeVL 32/2020 vp, s. 5).

Datanhallinta-asetuksen 3 ja 4 luvun tehtävät sopivat asiasisältönsä puolesta viraston tehtäviin ja virastolla on kokemusta vastaavankaltaisista tehtävistä. Itse tehtävien sisältö määräytyisi kuitenkin datanhallinta-asetuksen perusteella. Viranomaistehtävät on datanhallinta-asetuksessa säädetty riittävällä tarkkuudella, mutta asetuksen menettelysääntely ei itsessään ole kattavaa. Kansalliset hallinnon yleislait täydentäisivät kuitenkin datanhallinta-asetuksen menettelysääntelyä. Sitä kautta hyvän hallinnon vaatimukset tulisivat riittävästi turvatuiksi.

Seuraamussääntely

Datanhallinta-asetuksessa velvoitetaan jäsenvaltiot säätämään tiettyjen artikloiden rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Jäsenvaltioiden on seuraamuksia koskevissa säännöissään otettava huomioon Euroopan data-innovaatiolautakunnan suositukset. Muutoin seuraamussääntely jää jäsenvaltion kansalliseen liikkumavaraan, kunhan vilpittömän yhteistyön periaatteesta juontuvat unionioikeuden täytäntöönpanon yleiset vaatimukset täyttyvät (vastaavuus- ja tehokkuusperiaate). Asetuksen 34 artiklan kansallista liikkumavaraa käytettäisiin, jotta voitaisiin täyttää perustuslaista tulevat reunaehdot.

Liikenne- ja viestintävirastolle säädettäisiin mahdollisuus määrätä seuraamusmaksu datan välityspalveluille (1. lakiehdotuksen uusi 334 a §). Perustuslakivaliokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen. Hallinnollisen sanktion asiallinen rinnastuminen rikosoikeudelliseen seuraamukseen tarkoittaa sitä, että sääntelyedellytysten on täyttyvä.

Hyväksyttävyyys ja viimesijaisuus. Datan välityspalveluita koskevan sääntelyn tavoitteena on kehittää edelleen rajattomia digitaalisia sisämarkkinoita sekä ihmiskeskeistä, luotettavaa ja turvallista datayhteiskuntaa ja -taloutta (datanhallinta-asetuksen johdanto-osan 3 perustelukappale). Nämä tavoitteet kytkeytyvät ainakin perustuslaissa turvattuun yksityiselämän suojaan (10 §) sekä omaisuuden suojaan (15 §). Ne ovat hyväksyttäviä tavoitteita seuraamussääntelylle. Ne niin ikään puoltavat kansallisen liikkumavaran käyttämistä seuraamuksista säätämiseksi.

Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on varmistaa, että säännöksiä noudatetaan ja toiminnan harjoittamiselle asetetut velvoitteet täytetään. Sääntely edesauttaisi erityis- ja yleispreventiota. Valvonnan tehokkuuden ja toimivuuden kannalta lievempiä seuraamuksia ei voida pitää riittävinä ottaen huomioon edellä mainitut hyväksyttävät tavoitteet sekä datan välityspalveluille ajateltu keskeinen rooli datatalouden toiminnassa (ks. datanhallinta-asetuksen johdanto-osan 27 perustelukappale).

Itsekriminointisuoja ja kaksoisrangaistavuuden kielto. Datanhallinta-asetukseen ja sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin sisältyvät viranomaisen tiedonsaantioikeudet eivät ole ongelmallisia itsekriminointisuojan kannalta. Itsekriminointia ei ole sellaisenaan erilaisten ilmoitusvelvollisuuksien edellyttämä tietojen antaminen, vaikka velvollisuuden laiminlyöntiin liittyy rangaistusseuraamus (Allen v. Yhdistynyt kuningaskunta (päätos), nro 76574/01, ECHR 2002-VIII).

Ehdotettu seuraamusmaksu ei olisi ongelmallinen kaksoisrangaistavuuden kiellon kannalta. Kaksoisrangaistavuuden kielto on voimassa yleisenä oikeusperusteena, eikä siitä ole tarve säätää erikseen. Päällekkäisten menettelyjen mahdollisuutta eri säännösten nojalla ei voida kuitenkaan täysin sulkea pois. Unionin tuomioistuimen mukaan menettelyjen ja seuraamusten päällekkäisyyden mahdollisuus on perusoikeuskirjan 50 artiklan olennaisen sisällön mukainen edellyttäen, ettei kansallisessa säännöstössä sallita menettelyjen aloittamista ja seuraamusten määrittämistä samoista teoista saman rikkomisen perusteella tai saman tavoitteen saavuttamiseksi, vaan siinä säädetään yksinomaan, että päällekkäiset menettelyt ja seuraamukset ovat mahdollisia eri säännösten nojalla (asia C-117/20 bpost, 43 kohta ja asia C-412/21 Dual Prod SRL, 63 kohta). Kyse olisi tällaisesta tilanteesta, sillä datanhallinta-asetuksessa on säädetty siitä, ettei se rajoita esimerkiksi tietosuoja- ja kilpailusääntelyä tai vaikuta tietosuoja- ja kilpailuviranomaisten valtuuksiin (johdanto-osan 4 ja 44 perustelukappale sekä 1 artiklan 3 kohta, 13 artiklan 3 kohta ja 23 artiklan 3 kohta) (ks. C-117/20 bpost, 4 kohta). Lisäksi datanhallinta-asetuksen tavoitteet (ks. johdanto-osan 5 ja 32 perustelukappale) poikkeavat kilpailusääntelyn tavoitteista (ks. asia C-117/20 bpost, 46 kohta). Sen sijaan tavoitteet voivat olla osittain päällekkäisiä yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa vahvistetaan säännöt luonnollisten henkilöiden suojelulle henkilötietojen käsittelyssä sekä säännöt, jotka koskevat henkilötietojen vapaata liikkuvuutta. Sillä suojellaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan. (Yleisen tietosuoja-asetuksen 1 artiklan 1 ja 2 kohta.) Tapauskohtaisesti on siten varmistuttava, että viranomaisten vireille panemilla menettelyillä pyritään toisiaan täydentäviin päämääriin, jotka liittyvät kyseessä olevan saman rangaistavan teon eri ulottuvuuksiin (asia C-117/20 bpost, 50 kohta).

Oikeasuhtaisuus. Perustuslakivaliokunta on pitänyt hallinnollisten sanktioiden oikeasuhtaisuuden kannalta merkittävinä paitsi säännöksiä sanktioiden euromääräisestä suuruudesta myös

säännöksiä seuraamuksen suuruuden määräytymisessä huomioon otettavista seikoista ja seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä. Valiokunta on myös käytännössään edellyttänyt, että viranomaisen harkinnan sanktion määräämättä jättämisestä tulee olla sidottua harkintaa siten, että seuraamusmaksu on jätettävä määräämättä laissa säädettyjen edellytysten täytyessä. (PeVL 46/2021 vp, 17 kohta viittauksineen.)

Ehdotettu pykälä seuraamusmaksusta (1. lakiehdotuksen uusi 334 a §) olisi oikeasuhtainen. Seuraamusmaksun enimmäis- ja vähimmäismäärä on säädetty samoin kuin seuraamusharkinnassa huomioon otettavista seikoista. Ankaruustaso on määritelty suhteessa sanktioitavien tekojen moitittavuuteen ja suojeltavaan oikeushyvään, ja seuraamusmaksu kohdistuu oikeushenkilöihin. Kyse ei olisi sellaisesta seuraamusmaksusta, josta päättäminen tulisi osoittaa monijäseniselle elimelle. Ehdotus ei myöskään olisi syyttömyysolettaman kannalta ongelmallinen, sillä se ei perustu tuottamuksesta riippumattomaan vastuuseen (ks. PeVL 9/2018 vp, s. 4). Seuraamusmaksun määrääminen olisi Liikenne- ja viestintävirastossa hallintoasian käsittelyä, johon sovelletaan hallintolakia (ks. PeVL 32/2005 vp, s. 3/II). Ehdotetussa pykälässä olisi myös säädetty, milloin seuraamusmaksua ei tulisi määrätä. Liikenne- ja viestintävirastolla olisi käytettävissään myös lievempiä seuraamuksia kuin seuraamusmaksu (1. lakiehdotuksen 330 §:n uusi 3 momentti). Toisaalta Liikenne- ja viestintäviraston käytössä olisi myös seuraamusmaksua ankarampia seuraamuksia. Se voisi nimittäin datanhallinta-asetuksen perusteella vaatia datan välityspalvelun tarjoamisen lopettamista.

Täsmällisyys. Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista. Vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa. Valiokunta on käytännössään ulottanut blankorangaistussääntelyä koskevan käytäntönsä koskemaan myös hallinnollisia seuraamuksia koskevaa sääntelyä. (PeVL 21/2020 vp, s. 2 viittauksineen.)

Ehdotetussa pykälässä olisi säädetty maksun enimmäis- ja vähimmäismäärä. Maksun suuruuden perusteista olisi säädetty viittaamalla datanhallinta-asetuksessa määriteltyihin perusteisiin. Maksuvelvollisen oikeusturva toteutuu yleislainsäädännön perusteella. Sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin sisältyy jo informatiivinen viittaus muutoksenhausta. Seuraamusmaksun täytäntöönpanon perusteista ehdotetaan säädettäväksi laajentamalla sakon täytäntöönpanosta annetun lain soveltamisalaa (1. lakiehdotuksen 335 §:n uusi 2 momentti sekä 2. lakiehdotus).

Perusoikeusuudistuksen yhteydessä perustuslakivaliokunta korosti, että blankosääntelyn osalta tavoitteena tulee olla, että niiden edellyttämät valtuutusketjut ovat täsmällisiä, rangaistavuuden edellytykset ilmaisevat aineelliset säännökset ovat kirjoitetut rikossäännöksiltä vaaditulla tarkkuudella ja nämä säännökset käsittävistä normistosta käy ilmi myös niiden rikkomisen rangaistavuus sekä kriminalisoinnin sisältävässä säännöksessä on jonkinlainen asiallinen luonnehdinta kriminalisoitavaksi tarkoitettu teosta (PeVL 21/2020 vp, s. 2 viittauksineen).

Ehdotettu pykälä seuraamusmaksusta (1. lakiehdotuksen uusi 334 a §) täyttää blankosääntelylle asetetut kriteerit. Siinä on viittaus datanhallinta-asetuksen artikloihin sekä asiallinen luonnehdinta sanktioituista teoista. Datanhallinta-asetus ei kuitenkaan täytä kaikkia blankosääntelylle asetettuja kriteereitä. Datanhallinta-asetuksen velvoitteiden tarkkuus vaihtelee eikä niissä ole

takaisinviittauksia. Tämä ei sinänsä ole EU-sääntelyssä poikkeuksellista. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti. Suomalaisessa lainsäädännössä ei tule pyrkiä EU-oikeuden kanssa ristiriidassa oleviin ratkaisuihin. (PeVL 12/2019 vp, s. 4 viittauksineen.)

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Koska datanhallinta-asetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 304 §:n 18 kohta, 342 §:n 2 momentti ja 344 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 304 §:n 18 kohta laissa 105/2023, 342 §:n 2 momentti laissa 1003/2018 ja 344 §:n 2 momentti laissa 1207/2020, sekä
lisätään 304 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1211/2022 ja 105/2023, uusi 19 kohta, 330 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1008/2018, uusi 3 momentti, lakiin uusi 334 a § sekä 335 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

304 §

Liikenne- ja viestintäviraston erityiset tehtävät

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään, Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä on:

-
- 18) valvoa ja tarkastaa, että 22 a luvussa tarkoitetut palvelut täyttävät mainitussa luvussa säädetyt vaatimukset ja seurata mainitun luvun nojalla tehtyjen valitusten ja raporttien käsittelyä;
19) toimia eurooppalaisen datan hallinnoinnista ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/868 (*datanhallinta-asetus*) 13 ja 23 artiklassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena.

330 §

Valvontapäätös

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa huomautuksen sille, joka rikkoo datanhallinta-asetuksen 11 artiklassa säädettyä datan välityspalvelun tarjoajan ilmoitusvelvollisuutta, 12 artiklassa säädettyjä datan välityspalvelun tarjoamisen edellytyksiä, 18 tai 20–22 artiklassa säädettyjä tunnistetuksi data-altruismipohjaiseksi organisaatioksi rekisteröintiä koskevia edellytyksiä taikka 31 artiklassa säädettyjä muiden tietojen kuin henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevia edellytyksiä sekä velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa.

334 a §

Datan välityspalvelujen tarjoajan seuraamusmaksu

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun datanhallinta-asetuksen 10 artiklassa tarkoitetun datan välityspalvelun tarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö velvoitetta, joka koskee mainitun asetuksen:

- 1) 11 artiklassa säädettyä datan välityspalvelun tarjoajan ilmoitusvelvollisuutta;
- 2) 12 artiklassa säädettyjä datan välityspalvelun tarjoamisen edellytyksiä; tai

3) 31 artiklassa säädettyjä muiden tietojen kuin henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevia edellytyksiä.

Seuraamusmaksu on vähintään 1000 euroa ja enintään 100 000 euroa.

Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin. Seuraamusmaksua määrättäessä on otettava huomioon, mitä datanhallinta-asetuksen 34 artiklan 2 kohdassa säädetään.

Seuraamusmaksu jätetään määräämättä, jos:

1) datanhallinta-asetuksen 10 artiklassa tarkoitetun datan välityspalvelun tarjoaja on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin 1 momentissa tarkoitetun rikkomuksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen ja ilmoittanut siitä viivvytyksettä Liikenne- ja viestintävirastolle eikä rikkomus tai laiminlyönti ole vakava tai toistuva;

2) veloitteen rikkomista tai laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä; tai

3) seuraamusmaksun määräämistä on muutoin kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulla perusteella pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos on kulunut yli viisi vuotta siitä, kun rikkomus tai laiminlyönti on tapahtunut. Jos rikkomus tai laiminlyönti on ollut luonteeltaan jatkuvaa, viiden vuoden määräaika lasketaan siitä, kun rikkomus tai laiminlyönti on päättynyt.

Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

335 §

Seuraamusmaksun täytäntöönpano

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen 334 a §:n nojalla maksettavaksi määrätty seuraamusmaksu pannaan täytäntöön noudattaen sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) säännöksiä. Seuraamusmaksu vanhene viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen päätöksen tekemisestä.

342 §

Oikaisuvaatimus

Liikenne- ja viestintäviraston päätökseen, joka koskee 39 §:ssä tarkoitettua radiolupaa, 44 §:ssä tarkoitettua radiotaajuuksien varausta koskevaa päätöstä, 100 §:ssä tarkoitettua numerointipäätöstä, 288 §:ssä tarkoitettua markkinaehtoista taajuusmaksua, 289 §:ssä tarkoitettua tietoyhteiskuntamaksua, 293 §:ssä tarkoitettua televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksua tai datanhallinta-asetuksen 19 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua rekisteröintiä, saa vaatia oikaisua.

344 §

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

Päätöksen tehnyt viranomainen tai ilmoitettu laitos voi muussa kuin 233, 235 ja 334 a §:ssä tarkoitettussa päätöksessä määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 562/2023, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös:

- 1) merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästö-maksu;
- 2) tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu;
- 3) työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;
- 4) työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu;
- 5) kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu;
- 6) yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;
- 7) alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;
- 8) siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;
- 9) kasvinterveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;
- 10) eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu;
- 11) tieliikennelain (729/2018) 161 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu;
- 12) ajokorttilain (386/2011) 93 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu;
- 13) vesiliikennelain (782/2019) 122 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu;
- 14) liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 268 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu;
- 15) ajoneuvolain (82/2021) 195 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 189–192 §:ssä tarkoi-tettu seuraamusmaksu;
- 16) rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu;
- 17) elintarvikelain (297/2021) 67 §:ssä tarkoitettu elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu;
- 18) eläintautilain (76/2021) 94 a §:ssä tarkoitettu eläintautivalvonnan seuraamusmaksu;
- 19) eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 36 §:ssä tarkoitettu eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksu ja 37 §:ssä tarkoitettu eläimen tunnistusasiakirjan mukana pitämistä ja esittämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta mää-rättävä liikennevirhemaksu;
- 20) luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain (1330/2021) 38 §:ssä tarkoitettu luomuval-vonnan seuraamusmaksu;
- 21) jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;
- 22) lannoitelain (711/2022) 37 §:ssä tarkoitettu lannoitevalvonnan seuraamusmaksu;
- 23) eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 63 a §:ssä tarkoitettu sivutuo-tevalvonnan seuraamusmaksu;

- 24) avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 21 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;
- 25) verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta annetun lain (99/2023) 4 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;
- 26) vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (541/2023) 141 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 142 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;
- 27) luotsauslain (561/2023) 68 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;
- 28) sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 334 a §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 9.10.2023

Pääministeri

Petteri Orpo

Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne

1.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 304 §:n 18 kohta, 342 §:n 2 momentti ja 344 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 304 §:n 18 kohta laissa 105/2023, 342 §:n 2 momentti laissa 1003/2018 ja 344 §:n 2 momentti laissa 1207/2020, sekä
lisätään 304 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1211/2022 ja 105/2023, uusi 19 kohta, 330 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1008/2018, uusi 3 momentti, lakiin uusi 334 a § sekä 335 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

304 §

304 §

Liikenne- ja viestintäviraston erityiset tehtävät

Liikenne- ja viestintäviraston erityiset tehtävät

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään, Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä on:

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään, Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä on:

18) valvoa ja tarkastaa, että 22 a luvussa tarkoitettut palvelut täyttävät mainitussa luvussa säädetyt vaatimukset ja seurata mainitun luvun nojalla tehtyjen valitusten ja raporttien käsittelyä.

18) valvoa ja tarkastaa, että 22 a luvussa tarkoitettut palvelut täyttävät mainitussa luvussa säädetyt vaatimukset ja seurata mainitun luvun nojalla tehtyjen valitusten ja raporttien käsittelyä;

19) toimia eurooppalaisen datan hallinnoinnista ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/868 (**datan-hallinta-asetus**) 13 ja 23 artiklassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena.

330 §

330 §

Valvontapäätös

Valvontapäätös

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa huomautuksen sille, joka rikkoo datanhallinta-asetuksen 11 artiklassa säädettyä datan välityspalvelun tarjoajan ilmoitusvelvollisuutta, 12 artiklassa säädettyä datan välityspalvelun

tarjoamisen edellytyksiä, 18 tai 20–22 artiklassa säädettyjä tunnustetuksi data-altruismipohjaiseksi organisaatioksi rekisteröintiä koskevia edellytyksiä taikka 31 artiklassa säädettyjä muiden tietojen kuin henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevia edellytyksiä sekä velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa.

334 a §

Datan välityspalvelujen tarjoajan seuraamusmaksu

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun datanhallinta-asetuksen 10 artiklassa tarkoitetun datan välityspalvelun tarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö velvoitetta, joka koskee mainitun asetuksen:

- 1) 11 artiklassa säädettyä datan välityspalvelun tarjoajan ilmoitusvelvollisuutta;
- 2) 12 artiklassa säädettyjä datan välityspalvelun tarjoamisen edellytyksiä; tai
- 3) 31 artiklassa säädettyjä muiden tietojen kuin henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevia edellytyksiä.

Seuraamusmaksu on vähintään 1000 euroa ja enintään 100 000 euroa.

Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin. Seuraamusmaksua määrättäessä on otettava huomioon, mitä datanhallinta-asetuksen 34 artiklan 2 kohdassa säädetään.

Seuraamusmaksu jätetään määräämättä, jos:

- 1) datanhallinta-asetuksen 10 artiklassa tarkoitetun datan välityspalvelun tarjoaja on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin 1 momentissa tarkoitetun rikkomuksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen ja ilmoittanut siitä viivytyksettä Liikenne- ja viestintävirastolle eikä rikkomus tai laiminlyönti ole vakava tai toistuva;
- 2) velvoitteen rikkomista tai laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä; tai

3) seuraamusmaksun määräämistä on muutoin kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulla perusteella pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos on kulunut yli viisi vuotta siitä, kun rikkomus tai laiminlyönti on tapahtunut. Jos rikkomus tai laiminlyönti on ollut luonteeltaan jatkuvaa, viiden vuoden määräaika lasketaan siitä, kun rikkomus tai laiminlyönti on päättynyt.

Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

335 §

Seuraamusmaksun täytäntöönpano

335 §

Seuraamusmaksun täytäntöönpano

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen 334 a §:n nojalla maksettavaksi määrätty seuraamusmaksu pannaan täytäntöön noudattaen sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) säännöksiä. Seuraamusmaksu vanhennee viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen päätöksen tekemisestä.

342 §

Oikaisuvaatimus

342 §

Oikaisuvaatimus

Liikenne- ja viestintäviraston päätökseen, joka koskee 39 §:ssä tarkoitettua radiolupaa, 44 §:ssä tarkoitettua radiotaajuuksien varausta koskevaa päätöstä, 100 §:ssä tarkoitettua numerointipäätöstä, 288 §:ssä tarkoitettua markkinaehtoista taajuusmaksua, 289 §:ssä tarkoitettua tietoyhteiskuntamaksua ja 293 §:ssä tarkoitettua televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksua saa vaatia oikaisua.

Liikenne- ja viestintäviraston päätökseen, joka koskee 39 §:ssä tarkoitettua radiolupaa, 44 §:ssä tarkoitettua radiotaajuuksien varausta koskevaa päätöstä, 100 §:ssä tarkoitettua numerointipäätöstä, 288 §:ssä tarkoitettua markkinaehtoista taajuusmaksua, 289 §:ssä tarkoitettua tietoyhteiskuntamaksua, 293 §:ssä tarkoitettua televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksua tai datanhallinta-asetuksen 19 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua rekisteröintiä, saa vaatia oikaisua.

344 §

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

344 §

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

Voimassa oleva laki

Päätöksen tehnyt viranomainen tai ilmoitettu laitos voi muussa kuin 233 ja 235 §:ssä tarkoitettussa päätöksessä määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Ehdotus

Päätöksen tehnyt viranomainen tai ilmoitettu laitos voi muussa kuin 233, 235 ja 334 a §:ssä tarkoitettussa päätöksessä määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 562/2023, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös:

1) merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu;

2) tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu;

3) työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

4) työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu;

5) kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu;

6) yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

7) alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

8) siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

9) kasvinterveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

10) eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu;

1 §

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös:

1) merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu;

2) tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu;

3) työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

4) työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu;

5) kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu;

6) yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

7) alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

8) siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

9) kasvinterveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

10) eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu;

11) tieliikennelain (729/2018) 161 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu;

12) ajokorttilain (386/2011) 93 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu;

13) vesiliikennelain (782/2019) 122 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu;

14) liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 268 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu;

15) ajoneuvolain (82/2021) 195 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 189–192 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

16) rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu;

17) elintarvikelain (297/2021) 67 §:ssä tarkoitettu elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu;

18) eläintautilain (76/2021) 94 a §:ssä tarkoitettu eläintautivalvonnan seuraamusmaksu;

19) eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 36 §:ssä tarkoitettu eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksu ja 37 §:ssä tarkoitettu eläimen tunnistusasiakirjan mukana pitämistä ja esittämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta määrättävä liikennevirhemaksu;

20) luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain (1330/2021) 38 §:ssä tarkoitettu luomuvälvönnän seuraamusmaksu;

21) jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

22) lannoitelain (711/2022) 37 §:ssä tarkoitettu lannoitevalvonnan seuraamusmaksu;

23) eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 63 a §:ssä tarkoitettu sivutuotevalvonnan seuraamusmaksu;

24) avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 21 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

25) verkossa tapahtuvaan terroristisen sisälön levittämiseen puuttumisesta annetun lain (99/2023) 4 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

11) tieliikennelain (729/2018) 161 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu;

12) ajokorttilain (386/2011) 93 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu;

13) vesiliikennelain (782/2019) 122 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu;

14) liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 268 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu;

15) ajoneuvolain (82/2021) 195 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 189–192 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

16) rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu;

17) elintarvikelain (297/2021) 67 §:ssä tarkoitettu elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu;

18) eläintautilain (76/2021) 94 a §:ssä tarkoitettu eläintautivalvonnan seuraamusmaksu;

19) eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 36 §:ssä tarkoitettu eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksu ja 37 §:ssä tarkoitettu eläimen tunnistusasiakirjan mukana pitämistä ja esittämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta määrättävä liikennevirhemaksu;

20) luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain (1330/2021) 38 §:ssä tarkoitettu luomuvälvönnän seuraamusmaksu;

21) jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

22) lannoitelain (711/2022) 37 §:ssä tarkoitettu lannoitevalvonnan seuraamusmaksu;

23) eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 63 a §:ssä tarkoitettu sivutuotevalvonnan seuraamusmaksu;

24) avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 21 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

25) verkossa tapahtuvaan terroristisen sisälön levittämiseen puuttumisesta annetun lain (99/2023) 4 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

Voimassa oleva laki

26) vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (541/2023) 141 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 142 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

27) luotsauslain (561/2023) 68 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Ehdotus

26) vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (541/2023) 141 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 142 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

27) luotsauslain (561/2023) 68 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

28) sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 334 a §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
